

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 19.12.2002
COM(2002) 747 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ΤΗΝ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ**

Η εισαγωγή των χαρτονομισμάτων και κερμάτων ευρώ – ένας χρόνος μετά

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ΤΗΝ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ**

Η εισαγωγή των χαρτονομισμάτων και κερμάτων ευρώ – ένας χρόνος μετά

Περιεχόμενα

1.	Επιτελική σύνοψη	4
2.	Η μετάβαση στο ευρώ: μια μεγάλη επιτυχία	7
3.	Τα κυκλοφορούντα χαρτονομίσματα και κέρματα στη ζώνη ευρώ.....	7
3.1.	Χαρτονομίσματα	7
3.2.	Κέρματα	9
3.3.	Διασυνοριακές ροές χαρτονομισμάτων και κερμάτων σε ευρώ	11
3.4.	Συλλεκτικά κέρματα σε ευρώ	11
3.5.	Αναμνηστικά κέρματα σε ευρώ	12
3.6.	Νικέλιο στα κέρματα ευρώ	13
3.7.	Παραχάραξη του ευρώ.....	13
4.	Ο πολίτης και το ευρώ	14
4.1.	Η αντίληψη που διαμόρφωσε το κοινό για το ευρώ	14
4.2.	Υπολογισμοί σε ευρώ	15
4.3.	Η άποψη των πολιτών για τη διπλή αναγραφή των τιμών.....	15
4.4.	Ικανοποίηση από το ευρώ	16
4.5.	Η εισαγωγή του ευρώ σε φυσική μορφή διευκολύνει το διασυνοριακό εμπόριο και τη διαφάνεια των τιμών	17
5.	Η επίπτωση στον πληθωρισμό από τη μετάβαση στο ευρώ	18
5.1.	Εξέλιξη των τιμών καταναλωτή στη ζώνη ευρώ	18
5.2.	Πιθανές επιπτώσεις στον πληθωρισμό από τη μετάβαση στο ευρώ.....	19
5.3.	Η διαφορά μεταξύ αντιληπτού και πραγματικού πληθωρισμού.....	20
6.	Εξέταση ανά τομέα	22
6.1.	Ο τραπεζικός τομέας.....	22
6.1.1.	Η επιλογή των μέσων πληρωμής	22
6.1.2.	Αναλήψεις μετρητών από τα ΑΤΜ.....	23

6.1.3.	Διπλή αναγραφή των ποσών	24
6.2.	Ο τομέας του λιανικού εμπορίου	24
6.3.	Ο τομέας των χρηματοποστολών.....	24
6.4.	Μηχανήματα αυτόματης πώλησης.....	25
7.	Η σημασία του φυσικού ευρώ εκτός της ευρωζώνης	26
7.1.	Η κατάσταση στα τρία κράτη μέλη που δεν συμμετέχουν στη ζώνη ευρώ.....	26
7.2.	Η κατάσταση στις χώρες προσχώρησης	27
7.3.	Το ευρώ στον κόσμο	27
7.3.1.	Η κατάσταση σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες	27
7.3.2.	Αφρική	28
7.3.3.	Αμερική.....	29
7.3.4.	Ασία και Ωκεανία.....	29

1. ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ

Ένα σχεδόν χρόνο μετά την εισαγωγή των χαρτονομισμάτων και κερμάτων ευρώ, το ενιαίο νόμισμα έγινε μέρος της καθημερινής ζωής των ευρωπαίων πολιτών.

Σύμφωνα με την έρευνα του Ευρωβαρόμετρου που πραγματοποιήθηκε το Νοέμβριο 2002, οι περισσότεροι ευρωπαίοι πολίτες είναι ικανοποιημένοι με το ευρώ. Ο αριθμός των ατόμων που δηλώνουν ότι δεν έχουν κανένα πρόβλημα με το ενιαίο νόμισμα είναι πενταπλάσιος εκείνων που εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν ορισμένα προβλήματα κατά τη χρήση του. Η μεγάλη πλειονότητα των πολιτών εξοικειώθηκε γρήγορα με τα χαρτονομίσματα και τα κέρματα ευρώ. Το 92,8% θεωρεί εύκολη τη χρήση των χαρτονομισμάτων και περισσότερο από τα δύο τρίτα των πολιτών (68,8%) δεν αντιμετωπίζουν προβλήματα με τα κέρματα ευρώ. Όσον αφορά τις ονομαστικές αξίες, στη μεγάλη τους πλειονότητα οι ευρωπαίοι θεωρούν ότι ο αριθμός των κυκλοφορούντων χαρτονομισμάτων και κερμάτων είναι ο ενδεδειγμένος (83,7% για τα τραπεζογραμμάτια και 53,5% για τα κέρματα).

Οι πολίτες έχουν πλέον εξοικειωθεί με τα κέρματα από άλλες χώρες της ζώνης ευρώ. Ειδικά στις παραμεθόριες περιοχές, σε μεγάλες πόλεις και σε τουριστικές ζώνες, ένα συνεχώς αυξανόμενο ποσοστό των κυκλοφορούντων κερμάτων είναι "ξένης" προέλευσης. Οι διαφορετικές εθνικές παραστάσεις των κερμάτων κινούν προφανώς το ενδιαφέρον και το 92,6% των ερωτηθέντων βεβαιώνει ότι δεν έχει προβλήματα με την ποικιλομορφία των κερμάτων. Πολυάριθμοι πολίτες έχουν αρχίσει να σχηματίζουν την προσωπική τους συλλογή κερμάτων ευρώ. Το ενδιαφέρον των συλλεκτών κερμάτων προσέλκυσε επίσης τα 80 "αυθεντικά" συλλεκτικά κέρματα ευρώ που εξέδωσαν το 2002 διάφορα κράτη μέλη και τα οποία δεν προορίζονται να χρησιμοποιηθούν στις συνήθεις καθημερινές συναλλαγές.

Η εισαγωγή των χαρτονομισμάτων και κερμάτων ευρώ είχε επίπτωση στη χρήση του ενιαίου νομίσματος εκτός της ευρωζώνης, όχι μόνο στην Ευρώπη αλλά και σε άλλες περιοχές του κόσμου. Την εξέλιξη αυτή διευκόλυνε, μεταξύ άλλων, η συμπεριφορά των ευρωπαίων ταξιδιωτών: το 53% από αυτούς δηλώνει ότι στα ταξίδια εκτός της ζώνης ευρώ παίρνει μαζί του μετρητά σε ευρώ, σε αντίθεση με το 16% μόνο που προμηθεύεται δολάρια ΗΠΑ για το ταξίδι του. Φαίνεται ότι οι πληρωμές με ευρώ είναι ευρέως αποδεκτές στα τρία κράτη μέλη που δεν συμμετέχουν στην ευρωζώνη (Δανία, Σουηδία και Η.Β) καθώς και στις δώδεκα υπό ένταξη χώρες, αν και η πρακτική αυτή περιορίζεται στις πρωτεύουσες των εν λόγω χωρών και στις τουριστικές περιοχές. Ορισμένοι καταστηματάρχες αναγράφουν τις τιμές σε ευρώ. Σε ορισμένες περιοχές των Βαλκανίων, όπως το Μαυροβούνιο και το Κοσσυφοπέδιο, το ευρώ αποτελεί de facto το τοπικό νόμισμα σε αντικατάσταση του πρώην γερμανικού μάρκου. Η εισαγωγή των χαρτονομισμάτων και κερμάτων ευρώ είχε επίσης κάποια επίπτωση - παρότι πιο περιορισμένη - και στις άλλες ηπείρους. Εκτός από τα Υπερπόντια Γαλλικά Διαμερίσματα τα οποία γεωγραφικά βρίσκονται εκτός της Ευρώπης αλλά αποτελούν τμήμα της ΕΕ και όπου το ευρώ αντικατέστησε το γαλλικό φράγκο, το ευρώ είναι επίσης αποδεκτό ως μέσο πληρωμής στις τουριστικές περιοχές ορισμένων αμερικανικών, ασιατικών και αφρικανικών χωρών, όπου ενίοτε και οι τιμές αναγράφονται σε ευρώ.

Σε ορισμένες χώρες, οι πολίτες συνδέουν τη μετάβαση στο ευρώ με σημαντικές αυξήσεις στις τιμές. Η αντίληψη όμως αυτή δεν επιβεβαιώνεται από πραγματικά δεδομένα. Ιδιαίτερα, από μία λεπτομερή στατιστική ανάλυση της εξέλιξης των τιμών με βάση τον εναρμονισμένο δείκτη τιμών καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) προκύπτει ότι η επίπτωση από την εισαγωγή των χαρτονομισμάτων και κερμάτων ευρώ στις τιμές κυμαίνεται μεταξύ 0,0 και 0,20 %. Μια πιο εμπεριστατωμένη ανάλυση δείχνει ότι υπάρχει ένα σαφές χάσμα μεταξύ του μετρούμενου πληθωρισμού και εκείνου που βασίζεται στην προσωπική αντίληψη και εκτίμηση του

καταναλωτή· αυτό εξηγείται από τις σημαντικές αυξήσεις τιμών σε ορισμένα συχνά αγοραζόμενα αγαθά και υπηρεσίες (υπάρχουν πράγματι σαφείς ενδείξεις ότι οι σημαντικότερες αυξήσεις τιμών έγιναν στον τομέα των υπηρεσιών και ιδίως στα εστιατόρια, στα ξενοδοχεία, στα μπαρ, κ.λπ), καθ' ότι οι αυξήσεις αυτές αποτυπώνονται εντονότερα στη μνήμη των καταναλωτών διαμορφώνοντας έτσι την αντίληψή τους για τον πληθωρισμό.

Δεν είναι ακόμη σαφές εάν η εισαγωγή του ευρώ σε φυσική μορφή επηρέασε τις συνήθειες των πολιτών όσον αφορά τις πληρωμές. Στη διάρκεια του 2002 παρατηρήθηκε σημαντική αύξηση της χρήσης μέσων πληρωμής χωρίς καταβολή μετρητών, είναι όμως δύσκολο όμως να αποδοθεί η μεταβολή αυτή αποκλειστικά και μόνο στην εισαγωγή του ευρώ. Φαίνεται επίσης να αυξήθηκε το μέσο ποσό των αναλήψεων που πραγματοποιούνται από τα ΑΤΜ.

Η πρόσφατη έρευνα του Ευρωβαρόμετρου επιβεβαιώνει ότι οι ευρωπαίοι πολίτες έχουν αρχίσει να σκέπτονται σε ευρώ, αλλά ο δρόμος είναι ακόμη μακρύς: το 42,2% των καταναλωτών υπολογίζει ήδη κυρίως σε ευρώ, αλλά το ποσοστό αυτό συρρικνώνεται στο 12,5% όταν πρόκειται για σημαντικές αγορές (π.χ. αγορά σπιτιού ή αυτοκινήτου) για τις οποίες πολλοί εξακολουθούν να πραγματοποιούν τους υπολογισμούς σε εθνικό νόμισμα. Οι λιανοπωλητές συνεχίζουν να εφαρμόζουν τη διπλή αναγραφή των τιμών· η πρακτική αυτή βρίσκει σύμφωνες ορισμένες κατηγορίες καταναλωτών και ιδίως εκείνους που εξακολουθούν να σκέπτονται σε εθνικό νόμισμα. Αν και η πλειονότητα των ερωτηθέντων (50,6%) δεν επιθυμεί να διατηρήσουν οι έμποροι τη διπλή αναγραφή των τιμών, το 47,2% έχει αντίθετη άποψη. Ταυτόχρονα, πρέπει να σημειωθεί ότι η συνέχιση της διπλής αναγραφής των τιμών καθυστερεί την «νοητική μετάβαση στο ευρώ» και μάλιστα υπάρχει κίνδυνος να υπονομευθεί ο επιδιωκόμενος στόχος που είναι η ομαλή μετάβαση στο ενιαίο νόμισμα. **Ως εκ τούτου, σε συμφωνία με το Eurocommerce, η Επιτροπή συνιστά στον κλάδο του λιανικού εμπορίου να παύσει να εφαρμόζει τη διπλή αναγραφή των τιμών από τις 30 Ιουνίου 2003 το αργότερο**, ενημερώνοντας έγκαιρα τους καταναλωτές για τη μεταβολή αυτή. Η σύσταση αυτή απευθύνεται και σε άλλους κλάδους όπου τα ποσά και οι τιμές συνεχίζουν να αναγράφονται σε ευρώ και σε εθνικό νόμισμα όπως π.χ. στα τιμολόγια ορισμένων επιχειρήσεων ή στα αποσπάσματα τραπεζικών λογαριασμών που αποστέλλουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στους πελάτες τους.

Η ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΧΑΡΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΚΕΡΜΑΤΩΝ ΕΥΡΩ

– ΕΝΑΣ ΧΡΟΝΟΣ ΜΕΤΑ –

- ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΖΩΝΗ ΕΥΡΩ -

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2002

	<u>Χαρτονομίσματα</u>	<u>Κέρματα</u>
Συνολική κυκλοφορία		
Σύνολο μετρητών σε κυκλοφορία (αριθμός)	7,42 δισ.	38,2 δισ.
Σύνολο μετρητών σε κυκλοφορία (αξία)	320,9 δισ. ευρώ	11,9 δισ. ευρώ
Συνολική αξία σε % του ΑΕΠ	4,54%	0,17%
Στοιχεία κατά κεφαλήν		
Μέσος αριθμός ανά άτομο	24,7	126,5
Μέση αξία ανά άτομο	1.062,8 ευρώ	39,4 ευρώ
Περισσότερο δημοφιλές χαρτονόμισμα/κέρμα ευρώ		
Συνολικός αριθμός (% του συνόλου)	50 ευρώ (28,8%)	1 λεπτό (17,4%)
Συνολική αξία (% του συνόλου)	50 ευρώ (33,4%)	2 ευρώ (39,8%)
Συλλεκτικά κέρματα*		
Συνολικός αριθμός των διαφόρων εκδοθέντων κερμάτων		80 (30 χρυσά, 50 αργυρά κέρματα)
Μικρότερη ονομαστική αξία		25 λεπτά
Μεγαλύτερη ονομαστική αξία		400 ευρώ

* Τα στοιχεία για τα συλλεκτικά κέρματα καλύπτουν ολόκληρο το 2002.

2. Η ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΤΟ ΕΥΡΩ: ΜΙΑ ΜΕΓΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

Ένα έτος μετά την εισαγωγή των χαρτονομισμάτων και κερμάτων ευρώ, το ενιαίο νόμισμα έγινε μέρος της καθημερινής μας ζωής. Η παρούσα ανακοίνωση πραγματεύεται τα διάφορα πρακτικά ζητήματα που αφορούν το ευρώ, και ιδίως τα τραπεζογραμμάτια και τα κέρματα ευρώ. Αποτελεί συνέχεια της ανακοίνωσης που εξέδωσε η Επιτροπή στις 6 Μαρτίου 2002 (COM(2002) 124) στην οποία γινόταν ο απολογισμός της εισαγωγής των χαρτονομισμάτων και κερμάτων ευρώ. Στο παρόν έγγραφο δεν εξετάζονται οι οικονομικές συνέπειες από την εισαγωγή του ευρώ ως ενιαίου νομίσματος στα 12 κράτη μέλη της ευρωζώνης· το ζήτημα αυτό αποτελεί το αντικείμενο ανακοίνωσης που εξέδωσε η Επιτροπή στις 19 Ιουνίου 2002 (COM(2002) 332) με τίτλο "Η ζώνη ευρώ στην παγκόσμια οικονομία – απολογισμός των τριών πρώτων ετών". Τέλος, η εισαγωγή του ευρώ μπορεί επίσης να θεωρηθεί ως ένα αποφασιστικό βήμα προς την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς. Το ζήτημα αυτό θα εξεταστεί σε προσεχή ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο "Η εσωτερική αγορά – δέκα χρόνια χωρίς σύνορα" η οποία θα εκδοθεί με την ευκαιρία της δεκάτης επετείου αυτού του ιδιαίτερα σημαντικού επιτεύγματος.

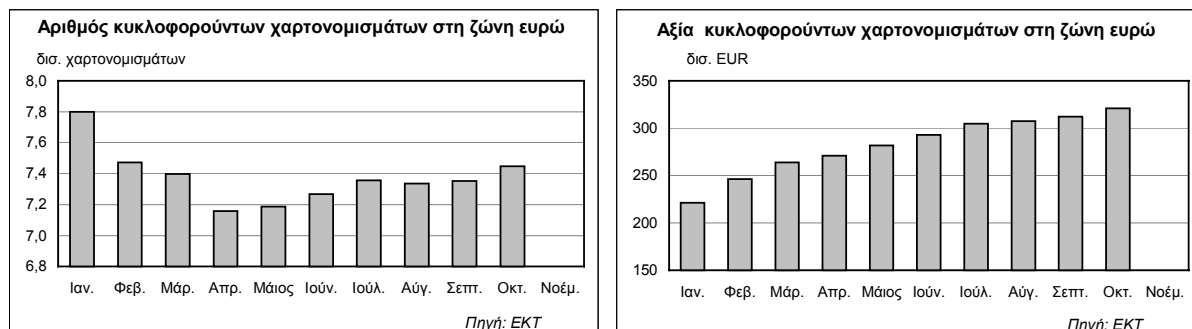
3. ΤΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝΤΑ ΧΑΡΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΕΡΜΑΤΑ ΣΤΗ ΖΩΝΗ ΕΥΡΩ

3.1. Χαρτονομίσματα

Στις αρχές Ιανουαρίου 2002 οι εθνικές κεντρικές τράπεζες της ζώνης ευρώ έθεσαν σε κυκλοφορία χαρτονομίσματα αξίας περίπου 7,8 δισ. ευρώ. Κατά τη διάρκεια του έτους η ποσότητα αυτή υποχώρησε μέχρι την άνοιξη (7,16 δισ.) για να αυξηθεί στη συνέχεια με σχεδόν σταθερό ρυθμό και στα τέλη Οκτωβρίου να ανέρχεται σε 7,42 δισ. (βλ. διάγραμμα 1 παρακάτω).

Μια πρώτη εξήγηση για την πρόσκαιρη μείωση των κυκλοφορούντων χαρτονομισμάτων μπορεί να είναι η σύνεση που επιδείχθηκε κατά την επιχείρηση προεφοδιασμού ώστε να διευκολυνθεί η απρόσκοπτη μετάβαση στο νέο νόμισμα. Οι περισσότερες τράπεζες και έμποροι παρήγγειλαν μεγάλες ποσότητες καθότι ο υπολογισμός των αναγκών τους σε κέρματα και χαρτονομίσματα ευρώ βασίστηκε υποχρεωτικά σε εκτιμήσεις. Στη συνέχεια οι πλεονάζουσες ποσότητες επιστράφηκαν στις κεντρικές τράπεζες. Ένας άλλος λόγος που εξηγεί την εξέλιξη αυτή είναι ότι οι λιανοπωλητές είχαν δεσμευτεί να επιστρέφουν τα ρέστα αποκλειστικά σε ευρώ και δεδομένου ότι πολυάριθμοι πολίτες αντάλλαξαν τα εθνικά τους νομίσματα με ευρώ στα καταστήματα (ενίοτε αγοράζοντας ένα μικρής αξίας αντικείμενο με χαρτονομίσματα μεγάλης αξίας), οι λιανοπωλητές έπρεπε να έχουν στη διάθεσή τους αριθμό χαρτονομισμάτων πολύ μεγαλύτερο απ' ό,τι συνήθως και αυτό διότι τα εθνικά χαρτονομίσματα που εισέπρατταν δεν μπορούσαν να τα χρησιμοποιήσουν για να επιστρέψουν τα ρέστα.

Διάγραμμα 1

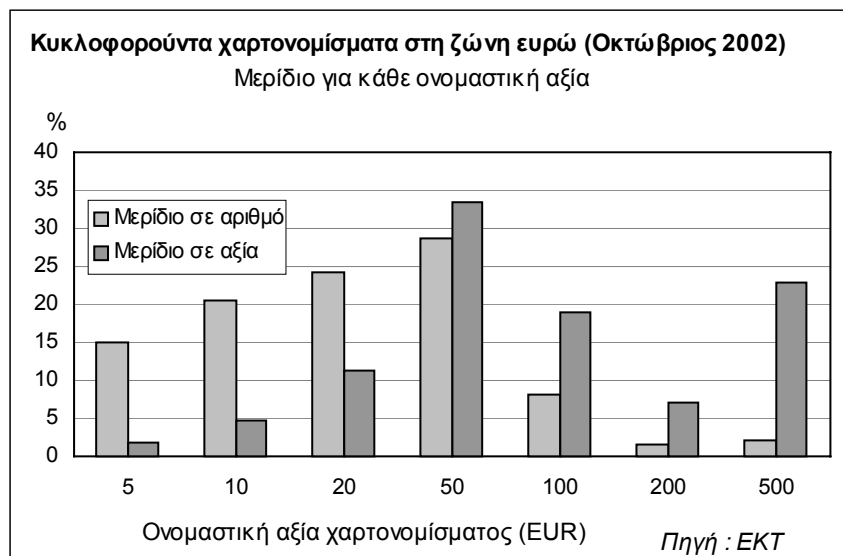

Η συνολική αξία των κυκλοφορούντων χαρτονομισμάτων ανήλθε σε 221,5 δισ. ευρώ μέχρι τα τέλη Ιανουαρίου 2002 και στη συνέχεια αυξήθηκε με σταθερό ρυθμό για να ανέλθει σε 320,9 δισ. ευρώ τον Οκτώβριο. Αυτή η διαφορά στην εξέλιξη μεταξύ συνολικού αριθμού και συνολικής αξίας των χαρτονομισμάτων οφείλεται κυρίως στην έμφαση που δόθηκε στα μικρής αξίας χαρτονομίσματα κατά τον προεφοδιασμό και την περίοδο της διπλής κυκλοφορίας. Προφανώς εκδόθηκαν περισσότερα χαρτονομίσματα μικρής αξίας από εκείνα που ήταν απαραίτητα και τα οποία στη συνέχεια επιστράφηκαν στις κεντρικές τράπεζες.

Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι στα τέλη Οκτωβρίου αντιστοιχούσαν 24,7 χαρτονομίσματα ανά κάτοικο, δηλαδή 1.062,8 ευρώ κατά κεφαλή. Η συνολική αξία των κυκλοφορούντων χαρτονομισμάτων αντιπροσώπευε το 4,5% του ΑΕΠ για το σύνολο της ευρωζώνης.

Το παρακάτω διάγραμμα 2 απεικονίζει την ανά ονομαστική αξία κατανομή των κυκλοφορούντων χαρτονομισμάτων εντός της ζώνης ευρώ στα τέλη Οκτωβρίου.

Διάγραμμα 2

Το χαρτονόμισμα των 50 ευρώ είναι το πλέον σύνηθες, τόσο σε αριθμό όσο και σε συνολική αξία. Το εν λόγω χαρτονόμισμα αντιπροσωπεύει το ένα τρίτο της συνολικής αξίας των κυκλοφορούντων χαρτονομισμάτων και είναι επίσης αυτό που χρησιμοποιείται περισσότερο στα ΑΤΜ. Η κατάσταση αυτή αντικατοπτρίζει την προτίμηση που δείχνουν οι χρήστες μετρητών για το συγκεκριμένο χαρτονόμισμα, η αξία του οποίου εξάλλου αντιστοιχεί στα ποσά που συνήθως καταβάλλουν οι καταναλωτές για τις αγορές τους. Ακολουθεί το χαρτονόμισμα των 20 ευρώ, το οποίο αντιπροσωπεύει περίπου το ένα τέταρτο του συνόλου των χαρτονομισμάτων. Ωστόσο, σε αξία, το χαρτονόμισμα των 500 ευρώ είναι εκείνο που καταλαμβάνει τη δεύτερη θέση. Τα δύο χαρτονομίσματα μεγάλης ονομαστικής αξίας (200 ευρώ και 500 ευρώ) αντιστοιχούν στο 1,5% και 2% μόνο του συνόλου των κυκλοφορούντων χαρτονομισμάτων.

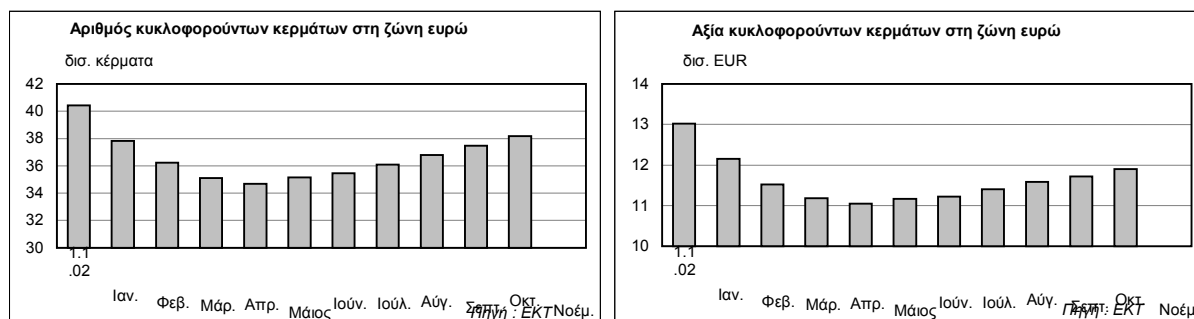
Σε ορισμένα κράτη μέλη, και ιδίως στην Ιταλία και στην Ελλάδα, έγιναν δημόσιες συζητήσεις σχετικά με την ανάγκη έκδοσης χαρτονομισμάτων του ενός και των δύο ευρώ, πέραν ή σε αντικατάσταση των αντίστοιχης αξίας κερμάτων. Ωστόσο, τα στοιχεία του τελευταίου Ευρωβαρόμετρου (Νοέμβριος 2002) δεν επιβεβαιώνουν κατά κανένα τρόπο αυτή την ανάγκη. Το 83,7% των ερωτηθέντων τόνισαν ότι κυκλοφορεί ο ενδεδειγμένος αριθμός ονομαστικών αξιών. Την άποψη αυτή μάλιστα συμμερίζεται το 78% των Ιταλών και το 68,5% των Ελλήνων.

3.2. Κέρματα

Στις αρχές του 2002 οι κεντρικές τράπεζες της ευρωζώνης έθεσαν σε κυκλοφορία 40,4 δισ. κέρματα. Ήδη από τον Ιανουάριο η ποσότητα των κυκλοφορούντων κερμάτων υποχώρησε σημαντικά σε 37,8 δισ. (βλέπε κατωτέρω διάγραμμα). Ο αριθμός των κυκλοφορούντων κερμάτων συνέχισε να μειώνεται μέχρι τον Απρίλιο. Έκτοτε ο αριθμός αυτός άρχισε να αυξάνει σταθερά και στα τέλη Οκτωβρίου 2002 ανήλθε σε 38,2 δισ. Η εξέλιξη της αξίας των κυκλοφορούντων κερμάτων είναι παρεμφερής με την εξέλιξη του αριθμού των κερμάτων αυτών (βλέπε διάγραμμα 3). Αρχικά, στη ζώνη ευρώ είχαν δοθεί στην κυκλοφορία κέρματα συνολικής αξίας 13 δισ. ευρώ. Η συνολική αυτή αξία έφτασε στο χαμηλότερο επίπεδο των 11 δισ. ευρώ τον Απρίλιο πριν αυξηθεί σε 11,9 δισ. ευρώ στα τέλη Οκτωβρίου 2002.

Τα κέρματα που εξέδωσαν το Μονακό (1/500 των εκδοθέντων από την Γαλλία κερμάτων), ο Άγιος Μαρίνος (1.944.000 ευρώ) και η πόλη του Βατικανού (670.000 ευρώ) επίσης συνυπολογίζονται στον συνολικό όγκο των κυκλοφορούντων κερμάτων.

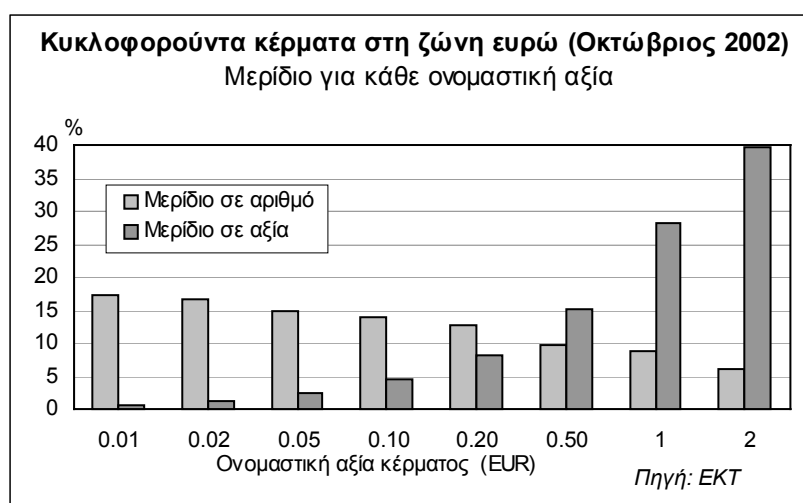
Διάγραμμα 3

Ο κατά κεφαλή αριθμός κερμάτων που κυκλοφορούν στη ζώνη ευρώ ποικίλλει αισθητά μεταξύ των διαφόρων κρατών μελών καθότι είναι συνάρτηση διαφορετικών εθνικών παραδόσεων όσον αφορά τις πληρωμές. Κατά μέσο όρο, στις αρχές του έτους τέθηκαν σε κυκλοφορία στη ζώνη ευρώ 134 κέρματα ανά κάτοικο, αριθμός που αντιπροσωπεύει μέση αξία 43 ευρώ ανά κάτοικο. Η συνολική αξία των κυκλοφορούντων κερμάτων αντιπροσώπευε τον Οκτώβριο το 0,17% του ΑΕΠ της ζώνης ευρώ.

Ο αριθμός των κυκλοφορούντων κερμάτων κατανέμεται ισότιμα μεταξύ των διαφόρων ονομαστικών αξιών. Το λιγότερο διαδεδομένο κέρμα είναι εκείνο των 2 ευρώ, το οποίο αντιπροσωπεύει το 40% της συνολικής κυκλοφορούσας αξίας. Τα δύο διμεταλλικά κέρματα (1 και 2 ευρώ) αντιπροσωπεύουν το 68% της αξίας όλων των κυκλοφορούντων κερμάτων. Τα κέρματα μικρής αξίας (1 και 2 λεπτών) αντιπροσωπεύουν το 16,6% και το 17,4% αντίστοιχα. Σε αξία, τα κέρματα αυτά αντιπροσωπεύουν μόνο το 1,1% και το 0,6% της συνολικής αξίας.

Διάγραμμα 4

Στην Ελλάδα και στην Ιταλία έγινε συζήτηση σχετικά με τη χρησιμότητα των μικρής αξίας κερμάτων, και ιδίως εκείνων του 1 και των 2 λεπτών. Από τον αριθμό των κυκλοφορούντων κερμάτων ανά χώρα δεν προκύπτει ωστόσο το συμπέρασμα ότι οι πολίτες δεν χρησιμοποιούν τα μικρής αξίας κέρματα. Παραδείγματος χάρη, το μερίδιο του κέρματος του 1 λεπτού στις χώρες της ζώνης ευρώ αντιπροσωπεύει από το 9,1% έως το 21,3% όλων των κερμάτων. Όσον αφορά το κέρμα των 2 λεπτών, η κατάσταση είναι πιο ισορροπημένη και το μερίδιο κυμαίνεται μεταξύ 12,7% και 18,8%. Περιορισμένη είναι η χρήση των κερμάτων του 1 και των 2 λεπτών στη Φινλανδία· αυτό συμβαίνει γιατί η νομοθεσία της χώρας προβλέπει την στρογγυλοποίηση των πληρωμών με μετρητά ευρώ στο πλησιέστερο πολλαπλάσιο των 5 λεπτών. Για το λόγο αυτό, το φινλανδικό νομισματοκοπείο εξέδωσε περιορισμένες μόνο ποσότητες των δύο αυτών κερμάτων, πολύ μικρότερες του μέσου όγκου που εκδόθηκε στις υπόλοιπες χώρες.

Σύμφωνα με το τελευταίο Ευρωβαρόμετρο, η πλειονότητα του πληθυσμού στην ευρωζώνη (53,5%) θεωρεί ότι τέθηκε σε κυκλοφορία ο ενδεδειγμένος αριθμός ονομαστικών αξιών. Υπενθυμίζεται τέλος ότι τα μικρής αξίας κέρματα συνέβαλαν σημαντικά στο να διασφαλιστεί ότι οι μετατροπές από τα εθνικά νομίσματα θα γίνονταν με ακρίβεια, με προσέγγιση εκατοστού του λεπτού.

3.3. Διασυνοριακές ροές χαρτονομισμάτων και κερμάτων σε ευρώ

Τα χαρτονομίσματα και τα κέρματα ευρώ μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε ολόκληρη τη ζώνη ευρώ· η χρήση τους δεν περιορίζεται στη χώρα προέλευσής τους. Έτσι, τα χαρτονομίσματα και τα κέρματα ευρώ "μεταναστεύουν", και οι πολίτες της ζώνης ευρώ έχουν συνήθως στο πορτοφόλι τους ένα μείγμα χαρτονομισμάτων και κερμάτων από διάφορα κράτη μέλη.

Τα χαρτονομίσματα και τα κέρματα ευρώ μεταναστεύουν για διάφορους λόγους. Ο πρώτος είναι ότι οι πολίτες που ταξιδεύουν στο εξωτερικό έχουν μαζί τους χρήματα, είτε ταξιδεύουν για επιχειρηματικούς λόγους είτε για διακοπές είτε απλώς για να πραγματοποιήσουν διασυνοριακές αγορές. Εξάλλου, τα χαρτονομίσματα και τα κέρματα μπορούν να μεταφερθούν από μια χώρα σε μια άλλη στο πλαίσιο της αναδιανομής μεταξύ εθνικών κεντρικών τραπεζών, εμπορικών τραπεζών και εμπόρων. Οι ξένοι επισκέπτες και οι τουρίστες από χώρες που δεν συμμετέχουν στη ζώνη ευρώ συμβάλλουν επίσης στη μετανάστευση του ευρώ. Όταν, πριν από το ταξίδι τους, παραγγέλνουν στην τοπική τους τράπεζα μετρητά σε ευρώ, τα χρήματα αυτά έχουν συχνά αγοραστεί από την τράπεζά τους σε χώρα άλλη από εκείνη στην οποία τελικά θα δαπανηθούν.

Η ανάμειξη αυτή χαρτονομισμάτων και κερμάτων από διαφορετικές χώρες θα αυξηθεί με την πάροδο του χρόνου και πιθανώς θα φτάσει σε ένα επίπεδο ισορροπίας όπου το μείγμα των κερμάτων θα αντιστοιχεί σχεδόν στο μερίδιο που κατέχει η κάθε χώρα στον συνολικό όγκο εκδοθέντων κερμάτων στη ζώνη ευρώ. Είναι άγνωστος ο ρυθμός με τον οποίο θα γίνει αυτό. Ωστόσο, διαφαίνονται ορισμένες τάσεις. Φαίνεται ότι τα κέρματα διαφορετικών ονομαστικών αξιών αναμειγνύονται με διαφορετικούς ρυθμούς και ότι η τάση για μετανάστευση είναι εντονότερη στα κέρματα μεγάλης αξίας. Η ανάμειξη των κερμάτων εξαρτάται επίσης σε ορισμένο βαθμό από την γεωγραφική περιοχή. Συνήθως, στις αστικές περιοχές το ποσοστό ξένων κερμάτων είναι υψηλότερο, σε αντίθεση με τις αγροτικές περιοχές. Επιπλέον, τα άτομα που ζουν σε περιοχή που συνορεύει με άλλη χώρα της ευρωζώνης έχουν επίσης περισσότερα «ξένα» κέρματα στο πορτοφόλι τους. Σχετικά με το θέμα αυτό, μελέτη της κεντρικής τράπεζας της Αυστρίας αποκαλύπτει ότι στις 10 Σεπτεμβρίου 2002 το 11,8% των κερμάτων στην Αυστρία ήταν γερμανικής προέλευσης, ενώ στις περιοχές της χώρας που βρίσκονται κοντά στα γερμανικά σύνορα το ποσοστό αυτό ανερχόταν στο 23,4%.

3.4. Συλλεκτικά κέρματα σε ευρώ

Για πολλούς ευρωπαίους πολίτες και ξένους τουρίστες, τα κυκλοφορούντα κέρματα ευρώ έγιναν συλλεκτικό είδος λόγω των πολυάριθμων διαφορετικών εθνικών τους όψεων. Δεν πρέπει ωστόσο να αγνοείται το γεγονός ότι σε πολλά κράτη μέλη υπάρχει πλούσια και μακρόχρονη παράδοση έκδοσης συλλεκτικών κερμάτων για τον εορτασμό ειδικών γεγονότων ή για να τιμηθούν σύμβολα εθνικής σημασίας. Όπως και τα προοριζόμενα για κυκλοφορία κέρματα, τα συλλεκτικά κέρματα εκδίδονται επισήμως από τα κράτη μέλη, έχουν ονομαστική αξία (αξία όψεως) και θεωρούνται νόμιμο χρήμα, παρότι τα κέρματα αυτά σπανίως χρησιμοποιούνται για πληρωμές διότι η αγοραία τους αξία είναι συνήθως πολύ υψηλότερη από την ονομαστική τους. Πολλά από τα νομίσματα αυτά είναι κατασκευασμένα από πολύτιμα μέταλλα όπως ο χρυσός ή ο άργυρος.

Η παράδοση αυτή διατηρείται και αναπτύσσεται, και πλέον τα συμμετέχοντα κράτη μέλη εκδίδουν τα συλλεκτικά τους κέρματα σε ευρώ. Ενώ τα κυκλοφορούντα κέρματα ευρώ αποτελούν νόμιμο χρήμα σε ολόκληρη την ευρωζώνη, τα κράτη μέλη αποφάσισαν ότι τα συλλεκτικά κέρματα ευρώ θα αποτελούν νόμιμο χρήμα μόνο στη χώρα έκδοσής τους. Επιπλέον, για να αποφευχθεί οποιαδήποτε σύγχυση, τα κράτη αποφάσισαν να μην εκδώσουν

συλλεκτικά κέρματα σε ευρώ στη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου (1999-2001), δεδομένου ότι την περίοδο αυτή δεν είχαν ακόμη κοπεί τα κέρματα ευρώ που επρόκειτο να κυκλοφορήσουν. Από το 2002 πολλές χώρες της ζώνης ευρώ άρχισαν να εκδίδουν συλλεκτικά κέρματα σε ευρώ. Όπως συμφώνησαν μεταξύ τους τα κράτη μέλη, τα τεχνικά χαρακτηριστικά των κερμάτων αυτών διαφέρουν από εκείνα των "κανονικών" κερμάτων από πολλές απόψεις, και αυτό για να αποφευχθεί οποιαδήποτε σύγχυση στο κοινό. Από τις τρεις τεχνικές παραμέτρους των κερμάτων, δηλαδή το χρώμα, τη διάμετρο και το βάρος, τουλάχιστον οι δύο θα πρέπει να είναι διαφορετικές από εκείνες των κυκλοφορούντων κερμάτων ευρώ. Εξάλλου, η ονομαστική αξία των συλλεκτικών κερμάτων είναι πάντοτε διαφορετική από εκείνη των κυκλοφορούντων κερμάτων, όπως επίσης και η παράσταση που απεικονίζεται σε αυτά.

Μέχρι στα τέλη του 2002 θα έχουν εκδοθεί συνολικά περίπου 80 συλλεκτικά κέρματα σε ευρώ, τα 30 από τα οποία θα είναι χρυσά. Τα περισσότερα από τα κέρματα αυτά εκδόθηκαν από τη Γαλλία, την Αυστρία, τη Γερμανία και την Ισπανία. Η ονομαστική αξία των εν λόγω κερμάτων κυμαίνεται από 25 λεπτά έως 400 ευρώ, ενώ οι πλέον συνήθεις αξίες είναι των 5, 10 και 20 ευρώ. Αυτή η ονομαστική αξία δεν αντιστοιχεί συνήθως ούτε στην αξία του μετάλλου ούτε στην τιμή πώλησης. Η αγοραία αξία αυτών των συλλεκτικών κερμάτων εξαρτάται επίσης από τον όγκο των εκδοθέντων κερμάτων, ο οποίος συνήθως γνωστοποιείται τη στιγμή της αγοράς και μπορεί να αφορά ιδιαίτερα περιορισμένο αριθμό (π.χ. 99 κέρματα) έως και απεριόριστες εκδόσεις.

Εκτός από τα επίσημα κέρματα, πολλά εθνικά και ιδιωτικά νομισματοκοπεία παράγουν επίσης και πωλούν μετάλλια τα οποία δεν αποτελούν νόμιμο χρήμα. Για να αποφευχθεί οποιαδήποτε σύγχυση με τα μετάλλια αυτά, η Επιτροπή εξέδωσε σύσταση προς τα κράτη μέλη όσον αφορά την προστασία των κερμάτων ευρώ. Εάν έχουν το ίδιο μέγεθος με τα κέρματα ευρώ, τα μετάλλια αυτά δεν πρέπει να εκδίδονται σε ευρώ και δεν πρέπει επίσης να περιλαμβάνουν το σύμβολο "ευρώ" ούτε οποιοδήποτε άλλη παράσταση παρεμφερή με εκείνη των κερμάτων ευρώ.

3.5. Αναμνηστικά κέρματα σε ευρώ

Τα αναμνηστικά κέρματα αποτελούν μια άλλη κατηγορία κερμάτων που εκδίδονται επισήμως από τα κράτη μέλη. Τα κέρματα αυτά αποτελούν νόμιμο χρήμα σε ολόκληρη την ευρωζώνη και προορίζονται να τεθούν σε κυκλοφορία, παρότι πρέπει να σημειωθεί ότι μέχρι σήμερα δεν έχει εκδοθεί κανένα αναμνηστικό κέρμα σε ευρώ. Τα τεχνικά τους χαρακτηριστικά, οι διαστάσεις και η ονομαστική τους αξία αντιστοιχούν ακριβώς σε εκείνα των κυκλοφορούντων κερμάτων. Η μόνη διαφορά είναι ότι η παράσταση στην "εθνική" πλευρά του κέρματος έχει αντικατασταθεί από ειδική παράσταση σε ανάμνηση ειδικού γεγονότος ή που αντιπροσωπεύει μία σημαντική στιγμή της εθνικής ιστορίας. Τα αναμνηστικά αυτά κέρματα εκδίδονται γενικά σε περιορισμένες ποσότητες αλλά αρκούντως μεγάλες για να μπορέσουν να τεθούν σε κυκλοφορία παράλληλα με τα "κανονικά" κέρματα. Τα κράτη μέλη συμφώνησαν να μην εκδώσουν αναμνηστικά κέρματα κατά τα πρώτα χρόνια μετά την εισαγωγή των χαρτονομισμάτων και κερμάτων ευρώ ώστε να δοθεί η δυνατότητα στους ευρωπαίους πολίτες να εξοικειωθούν με τις διαφορετικές εθνικές όψεις των κερμάτων και να αποφευχθεί έτσι οποιαδήποτε πιθανή σύγχυση.

3.6. Νικέλιο στα κέρματα ευρώ

Είναι ευρέως γνωστό ότι μικρός αριθμός ατόμων είναι ευαίσθητα στην επαφή του νικελίου με το δέρμα. Η παρατεταμένη επαφή μπορεί μάλιστα να προκαλέσει αλλεργίες. Παρότι λίγα κέρματα ευρώ περιέχουν ακόμη ορισμένη ποσότητα νικελίου, το 85% του συνόλου των κυκλοφορούντων κερμάτων δεν περιέχει πλέον καθόλου νικέλιο. Πριν από τη μετάβαση στο ευρώ, το 75% των διαφόρων εθνικών κερμάτων περιείχε νικέλιο, π.χ. τα 4 από τα 8 κέρματα στη Γερμανία, τα 4 από τα 5 κέρματα στο Βέλγιο, τα 9 από τα 10 κέρματα στη Γαλλία και τα 7 από τα 9 κέρματα στην Ισπανία περιείχαν νικέλιο και πολλά από αυτά είχαν κατασκευαστεί μόνο από νικέλιο. Ο αριθμός των κερμάτων που περιέχουν νικέλιο μειώθηκε επομένως αισθητά. Κυρίως για λόγους ασφαλείας, τα κέρματα του 1 και των 2 ευρώ περιέχουν περιορισμένη ποσότητα νικελίου που εντοπίζεται κυρίως στο κεντρικό τμήμα του κέρματος και όχι στην επιφάνειά του. Η χρήση του νικελίου καθιστά δυσχερέστερη την παραχάραξη των κερμάτων και διασφαλίζει την πιο αξιόπιστη αναγνώριση των κερμάτων στα αυτόματα μηχανήματα πώλησης.

Αν και στις αρχές του έτους δημιουργήθηκε κάποια σύγχυση όσον αφορά την περιεκτικότητα των κερμάτων ευρώ σε νικέλιο και τις πιθανές επιπτώσεις του στους ευαίσθητους χρήστες, έχει πλέον αποδειχθεί ότι τα κέρματα ευρώ είναι απόλυτα ασφαλή στη χρήση τους, και μάλιστα πιο ασφαλή από τα περισσότερα εθνικά κέρματα. Πρόσφατη έρευνα που παρουσίασε ο καθηγητής κ. Pierre-Gilles de Gennes, κάτοχος βραβείου Νόμπελ στις φυσικές επιστήμες, επιβεβαιώνει τη μείωση της περιεκτικότητας σε νικέλιο¹. Η μελέτη αυτή, η οποία πραγματοποιήθηκε σε συνθήκες ανάλογες με τις πραγματικές συνθήκες χρήσης των κερμάτων, αποδεικνύει ότι τα κέρματα του 1 και των 2 ευρώ απελευθερώνουν περίπου το μισό μόνο νικέλιο από ό,τι ορισμένα εθνικά κέρματα.

3.7. Παραχάραξη του ευρώ

Στη διάρκεια του 2002 πολυάριθμες τράπεζες και ανταλλακτήρια συναλλάγματος άρχισαν να εκπαιδεύουν το προσωπικό τους στα χαρακτηριστικά ασφαλείας των νέων χαρτονομισμάτων και κερμάτων προκειμένου να βελτιωθούν οι δυνατότητες εντοπισμού των φαινομένων παραχάραξης και να καταπολεμηθεί η απάτη. Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη δημιούργησαν δίκτυο οργανισμών για την καταπολέμηση της παραχάραξης. Σε συνεργασία με την ΕΚΤ και την Europol, το δίκτυο αυτό καταγράφει όλες τις σχετικές πληροφορίες που αφορούν την παραχάραξη των χαρτονομισμάτων και των κερμάτων.

Λόγω του ότι τα χαρακτηριστικά ασφαλείας των κερμάτων και των χαρτονομισμάτων είναι ιδιαίτερα υψηλής ποιότητας και τεχνολογικά προηγμένα, οι περιπτώσεις παραχάραξης που καταγράφηκαν το 2002 ήταν πολύ πιο περιορισμένες σε σχέση με εκείνες που είχαν καταγραφεί τα προηγούμενα έτη και αφορούσαν τα πρώην εθνικά νομίσματα. Πράγματι, ο αριθμός των παραχαραχθέντων χαρτονομισμάτων και κερμάτων ευρώ που αποκαλύφθηκαν μέχρι σήμερα παραμένει ιδιαίτερα μικρός και, με πολύ λίγες εξαιρέσεις, έγιναν από "ερασιτέχνες". Όσον αφορά τα χαρτονομίσματα, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΚΤ για το πρώτο εξάμηνο του έτους εντοπίστηκαν λιγότερα από 22.000 παραχαραγμένα χαρτονομίσματα, το 65% των οποίων ήταν χαρτονομίσματα των 50 ευρώ. Ο αριθμός αυτός ανταποκρίνεται περίπου στο 7% του συνολικού αριθμού των παραχαραξέων πρώην εθνικών νομισμάτων που καταγράφηκαν από τις κεντρικές τράπεζες της ευρωζώνης στη διάρκεια της

¹ Βλέπε Fournier, P-G., Govers, T.R., Fournier, J. and Abani, M.: Contamination by nickel and other metals resulting from the manipulation of coins – Comparison between French Francs and euro, published in: Comptes Rendu de l' Académie des Sciences: C.R. Physique, Vol. 3 (2002), N° 6, pp. 749-758.

ίδιας περιόδου του 2001· από τα στοιχεία αυτά προκύπτει επίσης το συμπέρασμα ότι καταγράφηκε λιγότερη από μια παραχάραξη ανά ημέρα για κάθε 59 εκατομμύρια χαρτονομίσματα. Ο αριθμός των περιπτώσεων παραχάραξης κερμάτων ήταν επίσης εξαιρετικά χαμηλός. Το πρώτο εξάμηνο του 2002 εντοπίστηκαν 68 μόνο παραχαραγμένα κέρματα, αριθμός απειροελάχιστος σε σχέση με τον αριθμό των κυκλοφορούντων κερμάτων, ο οποίος υπερβαίνει τα 38 δισεκατομμύρια.

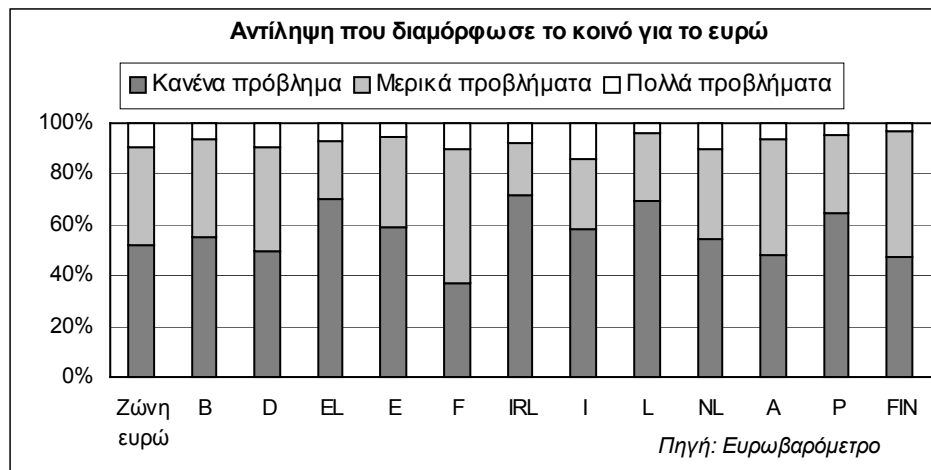
4. Ο ΠΟΛΙΤΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩ²

4.1. Η αντίληψη που διαμόρφωσε το κοινό για το ευρώ

Σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας του Ευρωβαρόμετρου που οργανώθηκε το Νοέμβριο 2002 και βασίστηκε σε συνεντεύξεις με 1.200 άτομα, η πλειονότητα των κατοίκων (51,5%) της ζώνης ευρώ απάντησε ότι δεν αντιμετωπίζει κανένα πρόβλημα με τη χρησιμοποίηση του ευρώ. Το θετικό αυτό αποτέλεσμα κυμαίνεται από 71,7% στην Ιρλανδία έως 36,5% στη Γαλλία. Μόνο το 9,5% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι αντιμετωπίζει μεγάλες δυσκολίες (για τις λεπτομέρειες ανά χώρα, βλέπε το παρακάτω διάγραμμα). Το ποσοστό εκείνων που δεν αντιμετωπίζουν καμία δυσκολία είναι υψηλότερο μεταξύ των ανδρών (57%) από ό,τι μεταξύ των γυναικών (46,4%). Αντίθετα, το ποσοστό εκείνων που δήλωσαν ότι αντιμετωπίζουν μεγάλα προβλήματα είναι υψηλότερο μεταξύ των γυναικών (11,8%) από ό,τι μεταξύ των ανδρών (7%).

Ερώτηση: Σήμερα, θα λέγατε ότι το ευρώ εξακολουθεί να σας δημιουργεί πολλά προβλήματα, μερικά προβλήματα ή κανένα πρόβλημα;

Διάγραμμα 5

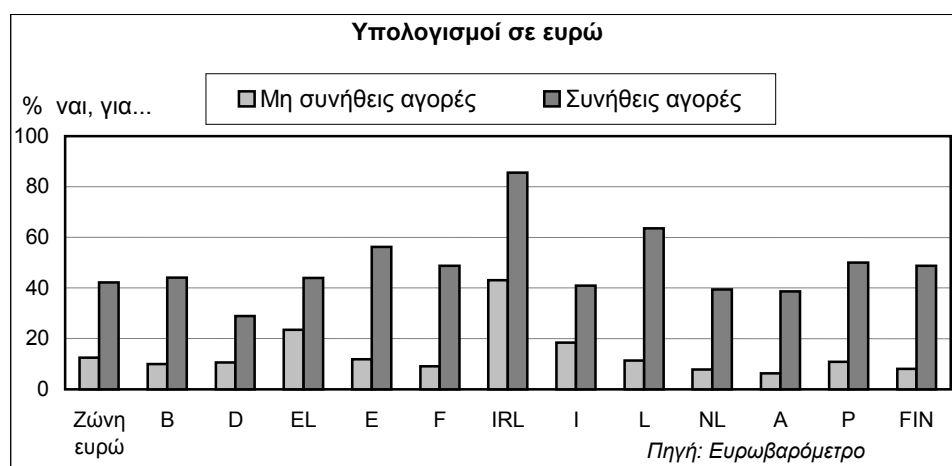
² Τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται στο τμήμα 4.1.- 4.5 προέρχονται από το τελευταίο Ευρωβαρόμετρο (Flash EB 139, vol. AB, November 2002)

4.2. Υπολογισμοί σε ευρώ

Το Νοέμβριο του 2002 το 42,2% των ερωτηθέντων απάντησε ότι υπολογίζει συχνότερα σε ευρώ όταν πραγματοποιεί τα καθημερινά ψώνια. Αντίθετα, το 32,4% εξακολουθεί να σκέφτεται συχνότερα σε εθνικό νόμισμα για τις καθημερινές του αγορές. Οι πιο προσαρμοσμένοι φαίνεται να είναι οι Ιρλανδοί καθώς το 85,5% λαμβάνουν τις περισσότερες φορές τις αποφάσεις τους για αγορές με βάση υπολογισμούς που πραγματοποιούν σε ευρώ. Τα ποσοστά αυτά είναι πολύ χαμηλότερα όταν πρόκειται για μεγάλης αξίας αγορές. Για αγορές που αντιπροσωπεύουν σημαντικό ποσό, π.χ. αγορά σπιτιού ή αυτοκινήτου, μόνο το 12,5% υπολογίζει συχνότερα σε ευρώ. Και στην περίπτωση αυτή, το ποσοστό των Ιρλανδών (43,1%) είναι το υψηλότερο σε σχέση με τον μέσο όρο.

Ερώτηση: Σήμερα, όταν πραγματοποιείτε τις αγορές σας σκέφτεστε συχνότερα σε ευρώ, συχνότερα σε εθνικό νόμισμα ή το ίδιο συχνά σε ευρώ και σε εθνικό νόμισμα, (υπολογίζουν συχνότερα σε ευρώ, σε %)

Διάγραμμα 6

4.3. Η άποψη των πολιτών για τη διπλή αναγραφή των τιμών

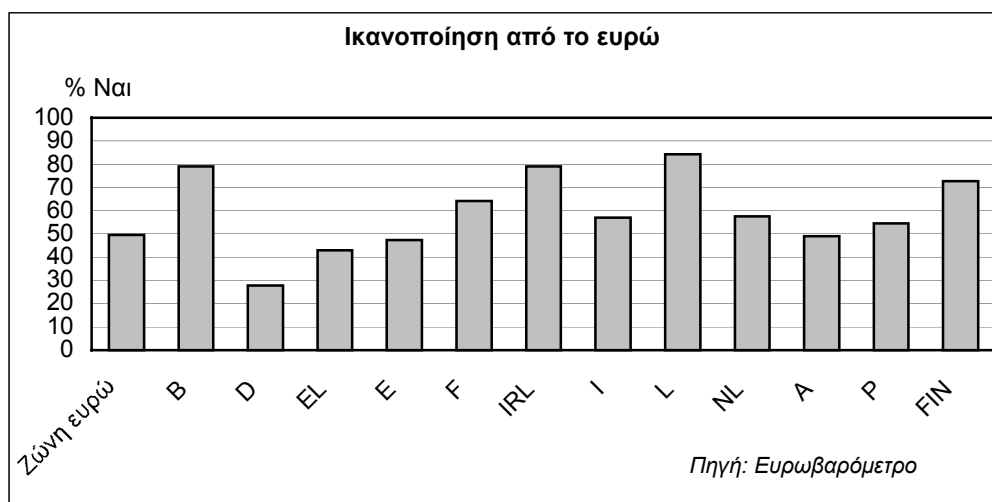
Η διπλή αναγραφή των τιμών, σε ευρώ και σε εθνικό νόμισμα, διευκόλυνε σημαντικά τη μετάβαση στο ευρώ διότι παρείχε στους καταναλωτές τη δυνατότητα να συγκρίνουν και να αξιολογούν τις τιμές. Το Νοέμβριο, μια μικρή πλειοψηφία των ερωτηθέντων ατόμων (50,6%) δήλωσε ότι δεν επιθυμεί πλέον τη διπλή αναγραφή των τιμών από τους καταστηματάρχες. Από την άλλη πλευρά, το 47,2% επιθυμεί το αντίθετο και προτιμά να συνεχιστεί η διπλή αναγραφή των τιμών. Το ποσοστό των γυναικών που τάσσονται υπέρ της διπλής αναγραφής των τιμών είναι υψηλότερο (50,9%) σε σχέση με τους άνδρες (43,1%). Η συνέχιση της πρακτικής αυτής παρουσιάζει πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Από τη μία πλευρά, βοηθά ορισμένους πολίτες να προσαρμοστούν στο νέο νόμισμα, αλλά από την άλλη πλευρά καθυστερεί τη νοητική μετάβαση των πολιτών στο ευρώ. Σε ορισμένες χώρες, η κατάσταση αυτή ενδέχεται να προκαλέσει κάποια σύγχυση όσον αφορά τις τιμές, ιδίως εάν το επίπεδο της τιμής μετατροπής είναι τέτοιο που μπορεί να οδηγήσει τον καταναλωτή σε εσφαλμένες μετατροπές. Ως εκ τούτου, σε συμφωνία με το Eurocommerce, η Επιτροπή συνιστά να παύσει σταδιακά η διπλή αναγραφή των τιμών, ώστε το αργότερο στις 30 Ιουνίου 2003 να έχει τεθεί τέρμα στην πρακτική αυτή. Η εν λόγω σύσταση εφαρμόζεται επίσης και στη διπλή αναγραφή των ποσών στα αποσπάσματα των τραπεζικών λογαριασμών.

4.4. Ικανοποίηση από το ευρώ

Το 49,7% των πολιτών της ζώνης ευρώ δηλώνουν ότι είναι "πολύ" ή "μάλλον" ικανοποιημένοι που το ευρώ έγινε το νόμισμά τους. Το 11,1% δεν είναι ούτε ικανοποιημένοι ούτε δυσαρεστημένοι, ενώ το 38,7% των πολιτών δηλώνουν ότι είναι μάλλον ή πολύ δυσαρεστημένοι. Μεταξύ των χωρών της ζώνης ευρώ, ο δείκτης αποδοχής είναι υψηλότερος στο Λουξεμβούργο (84,2%) και χαμηλότερος στη Γερμανία (27,8%). Το παρακάτω διάγραμμα περιλαμβάνει λεπτομέρειες για το ζήτημα αυτό.

Ερώτηση: Προσωπικά είστε πολύ ή μάλλον ικανοποιημένος που το ευρώ έγινε το νόμισμά σας;

Διάγραμμα 7

Από τις απαντήσεις που δόθηκαν στις ερωτήσεις σχετικά με τη χρήση των χαρτονομισμάτων και κερμάτων προκύπτει μια μάλλον ευνοϊκή στάση απέναντι στο ευρώ. Σύμφωνα με το τελευταίο Ευρωβαρόμετρο (Νοέμβριος 2002), η μεγάλη πλειονότητα των Ευρωπαίων θεωρεί ότι είναι μάλλον εύκολο ή πολύ εύκολο να διακρίνει και να χειριστεί τα χαρτονομίσματα και κέρματα του ευρώ. Περισσότερο από τα δύο τρίτα (68,8%) θεωρούν εύκολη τη χρήση των κερμάτων ευρώ. Το ποσοστό αυτό είναι ακόμη υψηλότερο (92,8%) όσον αφορά τα χαρτονομίσματα. Όσον αφορά τα κέρματα, οι πολίτες θεωρούν ότι κυκλοφορεί ο ενδεδειγμένος αριθμός ονομαστικών αξιών. Η πλειονότητα των Ευρωπαίων (53,5%) θεωρούν ότι επιλέχθηκε ο ενδεδειγμένος αριθμός ονομαστικών αξιών. Το ποσοστό αποδοχής είναι αισθητά υψηλότερο για τα χαρτονομίσματα. Στην περίπτωση αυτή το 83,7% των ερωτηθέντων θεωρούν ότι τέθηκε σε κυκλοφορία ο ενδεδειγμένος αριθμός ονομαστικών αξιών.

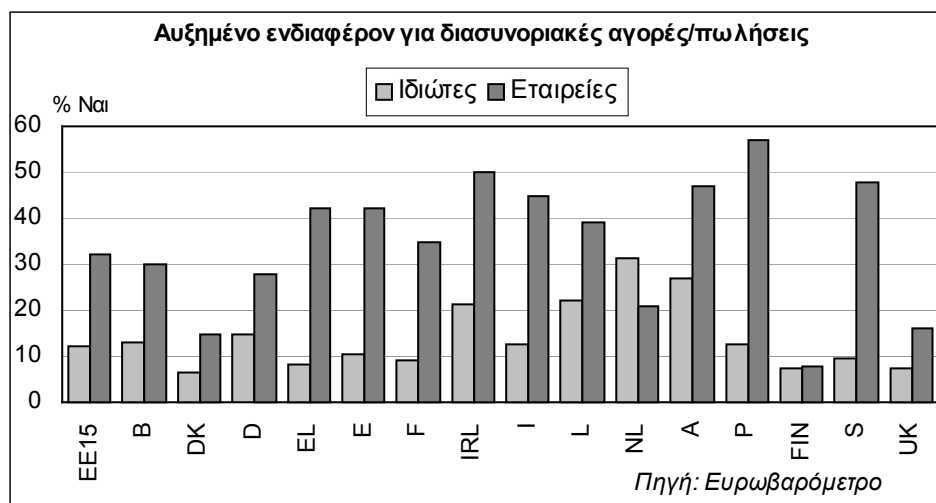
Η έλευση των κερμάτων ευρώ εισήγαγε εξάλλου μια μεγάλη ποικιλία στα κυκλοφορούντα κέρματα, λόγω των διαφόρων εθνικών όψεων που φέρουν τα κέρματα στη μια πλευρά τους. Συνολικά, τέθηκαν σε κυκλοφορία 120 διαφορετικά κέρματα. Η ποικιλομορφία αυτή παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον για τους συλλέκτες. Το 92,6% των ερωτηθέντων δηλώνουν ότι δεν αντιμετωπίζουν κανένα πρόβλημα με τις διαφορετικές εθνικές όψεις. Επομένως, η συντριπτική πλειοψηφία των χρηστών κερμάτων κρίνουν θετικά και θεωρούν πηγή διαφορετικότητας τις πολυάριθμες εθνικές όψεις.

4.5. Η εισαγωγή του ευρώ σε φυσική μορφή διευκολύνει το διασυνοριακό εμπόριο και τη διαφάνεια των τιμών

Η εισαγωγή των χαρτονομισμάτων και κερμάτων ευρώ ενισχύει την ενοποίηση των αγορών στην ΕΕ. Η δημιουργία ενιαίου νομίσματος όχι μόνο εξάλειψε τον συναλλαγματικό κίνδυνο και το κόστος των συναλλαγών, αλλά κατάργησε επίσης ένα σημαντικό ψυχολογικό εμπόδιο για το διασυνοριακό εμπόριο, καθότι η διαφάνεια των τιμών διευκολύνει τις συγκρίσεις. Από την εισαγωγή των χαρτονομισμάτων και κερμάτων ευρώ, το 12% των Ευρωπαίων καταναλωτών ενδιαφέρονται περισσότερο για την αγορά αγαθών σε άλλη χώρα της ΕΕ. Το ποσοστό του πληθυσμού που θεωρούν ότι η εισαγωγή του ευρώ τους ενθαρρύνει να πραγματοποιούν αγορές στο εξωτερικό κυμαίνεται από 31% στις Κάτω Χώρες έως 6% στη Δανία. Τα σχετικά στοιχεία φαίνεται ότι είναι υψηλότερα στις μικρές χώρες όπως την Αυστρία (27%), το Λουξεμβούργο (22%) και την Ιρλανδία (22%), όπου πολλοί είναι εκείνοι που δηλώνουν ότι επιθυμούν να πραγματοποιήσουν διασυνοριακές αγορές. Αντίθετα, η στάση των Φινλανδών (7%) ουσιαστικά παρέμεινε αμετάβλητη. Το σχετικά χαμηλό ενδιαφέρον των Βρετανών (7%) και των Δανών (6%) δεν εκπλήσσει, δεδομένου ότι οι χώρες αυτές δεν υιοθέτησαν το ευρώ.

Ερώτηση: Τώρα που το ευρώ αποτελεί πραγματικότητα, ενδιαφέρεστε περισσότερο να πραγματοποιήσετε αγορές στο εξωτερικό/να ενθαρρύνετε την πώληση των προϊόντων σας στο εξωτερικό; (ΝΑΙ %)

Διάγραμμα 8

Πιο σημαντική είναι η αλλαγή που σημειώθηκε όσον αφορά τη στάση των εταιρειών απέναντι στο ζήτημα αυτό. Κατά μέσο όρο το 32% των εταιρειών στην ΕΕ των 15 δηλώνουν ότι μετά την εισαγωγή των χαρτονομισμάτων και κερμάτων ευρώ ενδιαφέρονται περισσότερο να πωλήσουν τα προϊόντα τους στο εξωτερικό. Το μεγαλύτερο ενδιαφέρον εκδηλώνουν οι Πορτογάλοι επιχειρηματίες: το 57% από αυτούς ενδιαφέρονται τώρα περισσότερο να προωθήσουν τις διασυνοριακές πωλήσεις των προϊόντων τους, ακολουθούμενοι από τις ιρλανδικές (50%), τις σουηδικές (48%) και τις αυστριακές εταιρείες (47%). Στα χαμηλότερα σημεία της κλίμακας αυτής κατατάσσονται εταιρείες από το Ηνωμένο Βασίλειο (16%), τη Δανία (15%) και τη Φινλανδία (8%).

5. Η ΕΠΙΠΤΩΣΗ ΣΤΟΝ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟ ΑΠΟ ΤΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΤΟ ΕΥΡΩ

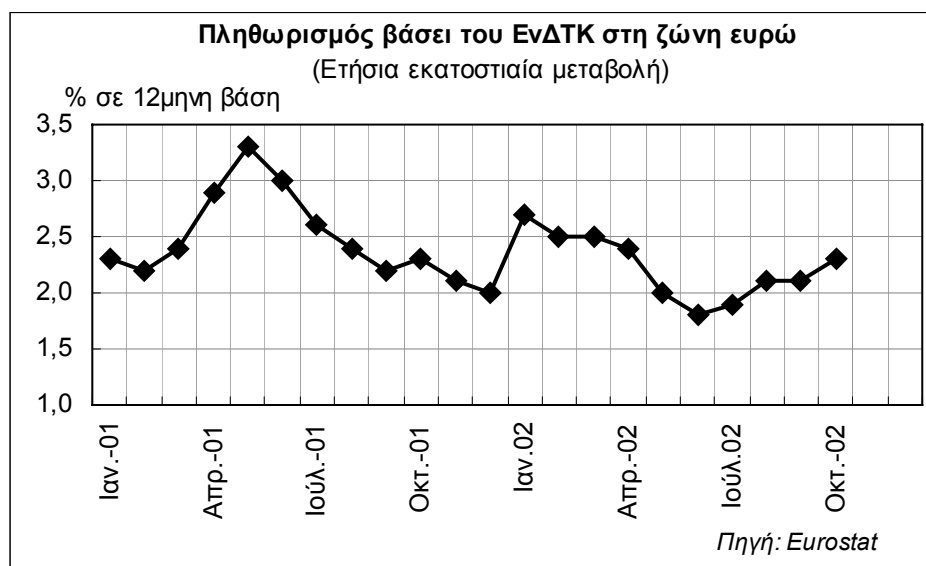
Σε πολλές χώρες το κοινό εξέφρασε ανησυχίες για την επίπτωση στις τιμές από την αλλαγή νομίσματος. Στο τμήμα αυτό εξετάζονται τα συγκεντρωθέντα στοιχεία για το εν λόγω ζήτημα και εξάγεται το συμπέρασμα ότι, με βάση τα επίσημα διαθέσιμα στοιχεία, πράγματι σημειώθηκαν αυξήσεις τιμών σε ορισμένους τομείς. Ωστόσο, όσον αφορά τον συνολικό πληθωρισμό των τιμών καταναλωτή, οι επιπτώσεις από τη μετάβαση στο ευρώ ήταν μάλλον περιορισμένες.

Ταυτόχρονα, δεν πρέπει να αγνοείται ότι, βασικώς, η εισαγωγή του ευρώ θα συμβάλει μεσομακροπρόθεσμα στη μείωση των τιμών. Πράγματι, το ευρώ θα διευκολύνει πολύ τη σύγκριση των τιμών σε ολόκληρη την ευρωζώνη. Αυτή η μεγαλύτερη διαφάνεια τιμών επιτρέπει την πιο εύρυθμη λειτουργία της ενιαίας αγοράς και δημιουργεί πιο ανταγωνιστικές συνθήκες: είναι μια εξέλιξη που προάγει την οικονομική αποτελεσματικότητα και επιδρά πτωτικά στις τιμές καταναλωτή.

5.1. Εξέλιξη των τιμών καταναλωτή στη ζώνη ευρώ

Μετά από μια κατακόρυφη άνοδο του ετήσιου δείκτη στο 3,3% τον Μάιο 2001, οι τιμές καταναλωτή στη ζώνη ευρώ, όπως μετρούνται από τον εναρμονισμένο δείκτη τιμών καταναλωτή (ΕνΔΤΚ), ακολούθησαν πτωτική πορεία κατά τους υπόλοιπους μήνες του έτους αυτού (διάγραμμα 9). Τον Ιανουάριο 2002, όταν τέθηκαν σε κυκλοφορία τα χαρτονομίσματα και κέρματα στην ευρωζώνη, ο συνολικός πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ σημείωσε αισθητή άνοδο, και από 2% τον Δεκέμβριο 2001 ανήλθε στο 2,7% τον Ιανουάριο 2002. Στη συνέχεια, ο πληθωρισμός επανήλθε στην πτωτική του πορεία και τον Ιούνιο ανερχόταν στο 1,8%, δηλαδή στο χαμηλότερο επίπεδο των τελευταίων δύομισι ετών.

Διάγραμμα 9

5.2. Πιθανές επιπτώσεις στον πληθωρισμό από τη μετάβαση στο ευρώ

Τρεις φορές στη διάρκεια του τρέχοντος έτους η Eurostat δημοσίευσε εκτιμήσεις για τις επιπτώσεις που θα έχει στον πληθωρισμό η μετάβαση στο φυσικό ευρώ³. Από τις δύο πρώτες μελέτες προκύπτει ότι το μεγαλύτερο μέρος της παρατηρηθείσας αύξησης του πληθωρισμού μπορεί να εξηγηθεί από τη συνήθη εξέλιξη του πληθωρισμού στις περισσότερες ομάδες αγαθών και υπηρεσιών και από ορισμένους ειδικούς παράγοντες που δεν συνδέονται με το ευρώ, όπως οι κακές καιρικές συνθήκες που επηρέασαν τις τιμές των οπωροκηπευτικών, οι αυξημένες ενεργειακές τιμές, η αύξηση των διοικητικά καθοριζόμενων τιμών και ορισμένες σημαντικές αυξήσεις φόρων στον καπνό. Ο πληθωρισμός που μπορεί να αποδοθεί στην εισαγωγή του ευρώ σε φυσική μορφή κυμαίνεται επομένως εντός μιας ψαλίδας 0-0,16 εκατοστιαίων μονάδων.

Η τελευταία ανάλυση της Eurostat αναθεωρεί ελαφρώς την ψαλίδα των πιθανών πληθωριστικών επιπτώσεων από τη μετάβαση στο ευρώ σε 0-0,20 εκατοστιαίες μονάδες. Παρότι ενίοτε βασίστηκαν σε διαφορετικές μεθοδολογίες και δείγματα, πολυάριθμες μελέτες που πραγματοποιήσαν στα κράτη μέλη οι εθνικές στατιστικές υπηρεσίες ή/και οι κεντρικές τράπεζες τείνουν να επιβεβαιώσουν τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την ανάλυση της Eurostat.

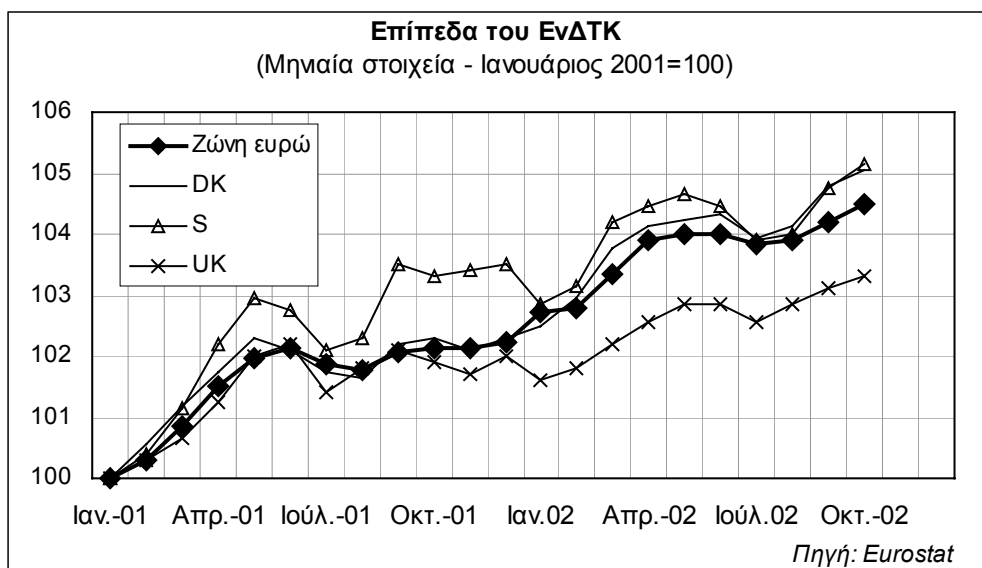
Ωστόσο, στις περισσότερες μελέτες υπογραμμίζεται ότι στον τομέα των υπηρεσιών σημειώθηκαν σημαντικές αυξήσεις τιμών, ιδίως στις σχετικές με τον τουρισμό υπηρεσίες (ξενοδοχεία, υπηρεσίες στέγασης) και στις μικροϋπηρεσίες που παρέχονται σε νοικοκυριά (επιδιορθώσεις, κομμωτές, κλπ), καθώς και σε ορισμένα συχνά αγοραζόμενα είδη μικρής αξίας (εφημερίδες και περιοδικά). Παραδείγματος χάρη, οι αυξήσεις τιμών στον τομέα των καφενείων και εστιατορίων ήταν της τάξης του 4,3% (σε ετήσια βάση), δηλαδή σχεδόν διπλάσιες από το γενικό δείκτη πληθωρισμού (μετρούμενο βάσει του ΕνΔΤΚ).

Μια ακόμη ένδειξη του ότι δεν υπήρξαν σημαντικές επιπτώσεις στο συνολικό πληθωρισμό προσφέρει η σύγκριση της εξέλιξης των δεικτών πληθωρισμού στη ζώνη ευρώ με εκείνη των κρατών μελών που δεν συμμετέχουν στην ευρωζώνη⁴. Οι εξελίξεις είναι γενικά παρεμφερείς (διάγραμμα 10), γεγονός που επιβεβαιώνει ότι η μετάβαση στο φυσικό ευρώ είχε περιορισμένες επιπτώσεις στον πληθωρισμό.

³ Βλέπε τα παραρτήματα των ανακοινώσεων στον Τύπο της Eurostat αριθ. 23/2002 (28 Φεβρουαρίου 2002), αριθ. 58/2002 (16 Μαΐου 2002) και αριθ. 84/2002 (17 Ιουλίου 2002).

⁴ Η σύγκριση αυτή μπορεί να προσφέρει μόνο μια κατά προσέγγιση εκτίμηση, δεδομένου ότι παρουσιάζει μειονεκτήματα από στατιστική άποψη. Παραδείγματος χάρη, ένα σύνολο διαφορετικών στοιχείων χωρίς καμία σχέση με τη μετάβαση στο ευρώ μπορεί να προκαλέσει συγκεκριμένη τάση στις διάφορες χώρες.

Διάγραμμα 10

5.3. Η διαφορά μεταξύ αντιληπτού και πραγματικού πληθωρισμού

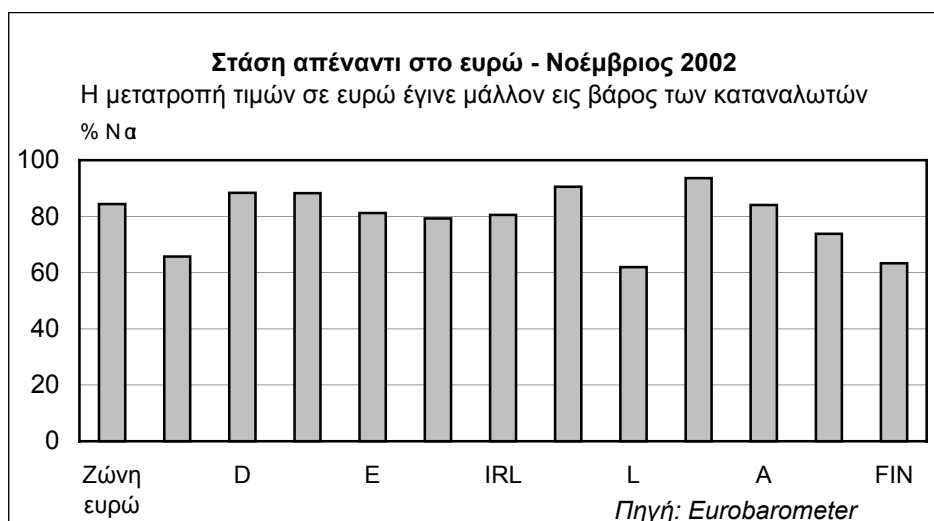
Πολλοί καταναλωτές συνδέουν τη μετάβαση στο ενιαίο νόμισμα με αυξήσεις στις τιμές. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης αναφέρθηκαν επανειλημμένως σε μεμονωμένες περιπτώσεις των οποίων οι πρωταγωνιστές χαρακτηρίστηκαν "ευρω-κερδοσκόποι", γεγονός που συνέβαλε στο να δοθεί η εντύπωση ότι η μετάβαση στο φυσικό ευρώ επέφερε σημαντικές αυξήσεις στις τιμές.

Η γερμανική κυβέρνηση διοργάνωσε συνάντηση με τους λιανοπωλητές και τις ενώσεις καταναλωτών για να συζητηθεί το πρόβλημα αυτό (στη Γερμανία, η προσφιλής φράση των πολιτών για την πρωτοβουλία αυτή είναι «διάλογος για το *teuro*», χρησιμοποιούν δηλαδή έναν όρο που συνδέει τη λέξη ευρώ με τη γερμανική λέξη *teuer* (ακριβό). Στην Ελλάδα και την Ιταλία οι ενώσεις καταναλωτών διοργάνωσαν "ευρω-απεργίες" σε πανεθνικό επίπεδο, ενώ σοβαρή κριτική ασκήθηκε όσον αφορά τον επίσημο δείκτη τιμών καταναλωτή στη Γαλλία και στις Κάτω Χώρες.

Η πλέον πρόσφατη άποψη της κοινής γνώμης για το θέμα αυτό στη ζώνη ευρώ καταγράφηκε στην έρευνα του Ευρωβαρόμετρου του Νοεμβρίου 2002⁵. Το 84,4% των ερωτηθέντων στη ζώνη ευρώ θεωρεί ότι η μετατροπή των τιμών έγινε μάλλον εις βάρος των καταναλωτών και το 10,9% εκτιμά ότι οι αυξήσεις και οι μειώσεις τιμών εξισορροπούνται μεταξύ τους. Μόνο το 2,7% έχει αντίθετη άποψη, εκτιμώντας ότι οι τιμές στρογγυλοποιήθηκαν προς τα κάτω προς όφελος του καταναλωτή.

⁵ Ευρωβαρόμετρο Flash EB 139, November 2002.

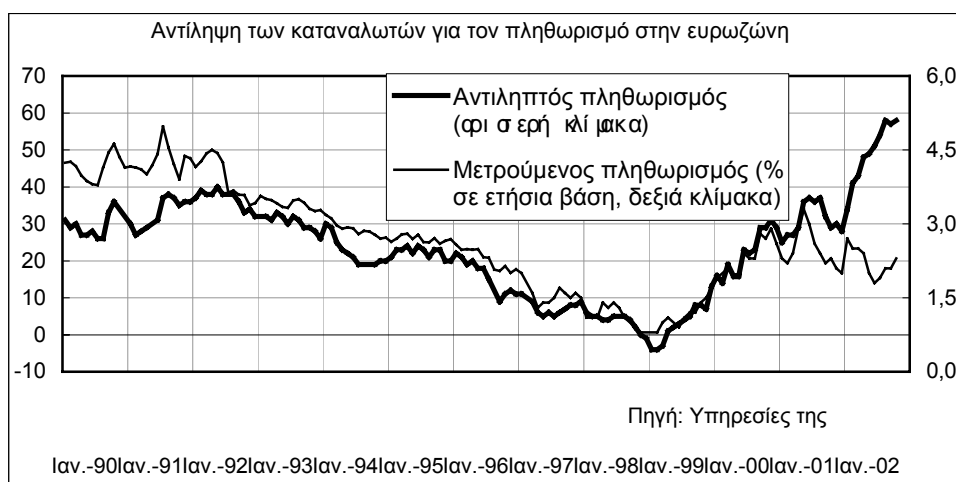
Διάγραμμα 11

Οι ερωτηθέντες εκτιμούν ότι οι τιμές στρογγυλοποιήθηκαν συστηματικά προς τα επάνω στα μικρά εμπορικά καταστήματα (80%), στον τομέα των υπηρεσιών (80%), στα καφενεία και στα εστιατόρια (85%), στις δημόσιες μεταφορές (55%), στις δραστηριότητες αναψυχής (κινηματογράφοι, πισίνες, κλπ), στα αυτόματα μηχανήματα πώλησης (62%) και στα τραπεζικά έξοδα (53%).

Η ερώτηση σχετικά με τις προηγούμενες τάσεις του πληθωρισμού στη ζώνη ευρώ, η οποία περιλαμβανόταν στις έρευνες της ΕΕ για την κατανάλωση, απεικονίζει σαφώς τη διαφορά μεταξύ αντιληπτού πληθωρισμού και πραγματικού πληθωρισμού από τότε που έγινε η μετάβαση στο ευρώ⁶. Όπως φαίνεται στο διάγραμμα 12, ο δείκτης αυτός απεικόνιζε κατά το παρελθόν ικανοποιητικά τον πραγματικό πληθωρισμό, αλλά από τις αρχές του 2002 ανήλθε σε πρωτοφανή επίπεδα και παρά το γεγονός ότι ο πραγματικός πληθωρισμός υποχώρησε.

Διάγραμμα 12

⁶ Υπηρεσίες της Επιτροπής “Τριμηνιαία έκθεση για τη ζώνη ευρώ” Ιούλιος και Σεπτέμβριος 2002. “Μηνιαίο δελτίο” ΕΚΤ, δελτία Ιουλίου και Οκτωβρίου 2002.

Σε πολλούς λόγους μπορεί να αποδοθεί αυτή η απόκλιση μεταξύ πραγματικού και αντιληπτού πληθωρισμού. Ο πρώτος είναι ότι οι καταναλωτές τείνουν να σχηματίζουν μια προσωπική αντίληψη για τον γενικό πληθωρισμό βασιζόμενοι στην εξέλιξη των τιμών για τα συχνότερα αγοραζόμενα αγαθά και υπηρεσίες⁷. Φαίνεται όμως ότι σε αυτά ακριβώς τα αγαθά και τις υπηρεσίες σημειώθηκαν ασυνήθεις αυξήσεις μετά την εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος (π.χ. καφεενία και εστιατόρια, επιδιορθώσεις, κομμωτές, εφημερίδες και περιοδικά, κλπ). Ωστόσο, οι τιμές σε άλλα αγαθά και υπηρεσίες που καταναλώνονται σε λιγότερο συχνή βάση σημείωσαν μικρότερες αυξήσεις και σε ορισμένες μάλιστα περιπτώσεις υποχώρησαν, όπως συνέβη στην περίπτωση των υπολογιστών, των φωτογραφικών μηχανών και του εξοπλισμού εγγραφής ήχου. Σε έναν δείκτη τόσο περιεκτικό όπως ο ΕνΔΤΚ, ακόμη και ασυνήθιστα σημαντικές αυξήσεις σε ορισμένες κατηγορίες προϊόντων μπορούν να εξουδετερωθούν από μικρότερες αυξήσεις ή μειώσεις τιμών σε ορισμένες κατηγορίες με μεγαλύτερο ειδικό βάρος στο σχηματισμό του δείκτη, αλλά οι οποίες αφορούν προϊόντα τα οποία οι καταναλωτές αγοράζουν λιγότερο συχνά.

Ένας δεύτερος λόγος που εξηγεί την πεποίθηση του κοινού ότι η μετάβαση στο ευρώ είχε πληθωριστικές επιπτώσεις μπορεί να αποδοθεί στο ονομαζόμενο "κόστος αλλαγής τιμών". Το σταθερό κόστος που συνεπάγεται η αλλαγή τιμών ενδέχεται να παρακίνησε ένα ασυνήθιστα υψηλό ποσοστό επιχειρήσεων να αλλάξουν τις τιμές τους με την ευκαιρία της αλλαγής του έτους. Η αλλαγή των σχετικών τιμών σε ποσοστό μεγαλύτερο από το σύνηθες επιτείνει τη σύγχυση των καταναλωτών σχετικά με τις πληθωριστικές επιπτώσεις που είχε η μετάβαση στο ενιαίο νόμισμα. Υπάρχουν αποδεικτικά στοιχεία που τείνουν να επιβεβαιώσουν την εξήγηση αυτή. Στη Γερμανία, παραδείγματος χάρη, οι αρμόδιοι για τη συγκέντρωση στοιχείων για τις τιμές με σκοπό την μεταξύ τους σύγκριση παρατήρησαν αναπροσαρμογές τιμών πολύ περισσότερες από ό,τι συνήθως για τα αγαθά και τις υπηρεσίες που συμπεριλαμβάνονται στο τυπικό καλάθι αγαθών και υπηρεσιών των νοικοκυριών κατά τον πρώτο μήνα που ακολούθησε τη μετάβαση⁸. Εάν οι προσαρμογές αυτές τιμών εμπεριείχαν στρογγυλοποιήσεις προς τα επάνω και αφορούσαν τα προϊόντα με βάση τα οποία οι καταναλωτές διαμορφώνουν την αντίληψή τους για τον πληθωρισμό, τότε η απόκλιση μεταξύ πραγματικού και αντιληπτού πληθωρισμού δεν δημιουργεί έκπληξη.

6. ΕΞΕΤΑΣΗ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ

6.1. Ο τραπεζικός τομέας

Στον τραπεζικό τομέα παρατηρήθηκαν ορισμένες μικρές αλλαγές στη συμπεριφορά των πελατών και των καταναλωτών, ιδίως όσον αφορά τη χρησιμοποίηση των μετρητών και την επιλογή των μέσων πληρωμής.

6.1.1. Η επιλογή των μέσων πληρωμής

Φαίνεται ότι η εισαγωγή του ευρώ άλλαξε ελαφρά τη συμπεριφορά του μέσου πελάτη όσον αφορά την επιλογή του για τα μέσα πληρωμής. Από όλα τα διαθέσιμα στοιχεία προκύπτει πράγματι ότι το 2002 αυξήθηκε η χρήση των μέσων πληρωμής χωρίς καταβολή μετρητών. Παραδείγματος χάρη, τα στοιχεία για την Ιταλία φανερώνουν ότι η χρήση των χρεωστικών καρτών αυξήθηκε κατά 30% και των πιστωτικών καρτών κατά 15%. Από τα στατιστικά στοιχεία για τη Φινλανδία προκύπτει επίσης αύξηση της τάξης του 15-20% για τα δύο είδη

⁷ Βλέπε για παράδειγμα J. Walschots (2002) "Why does inflation feel so high?", CBS Webmagazine, 10 June 2002. <http://www.cbs.nl>.

⁸ Deutsche Bundesbank, Monthly Report, March 2002.

καρτών. Από τα στοιχεία για το Βέλγιο προκύπτει σαφώς ότι αυξήθηκε η χρήση των μέσων πληρωμής χωρίς καταβολή μετρητών, η οποία φτάνει έως το 17% για τις χρεωστικές κάρτες⁹. Οι πληρωμές με πιστωτική κάρτα αυξήθηκαν κατά 2% το ίδιο χρονικό διάστημα αλλά η χρησιμοποίηση των ηλεκτρονικών πορτοφολιών κατέγραψε άλμα της τάξης του 120%¹⁰. Στην Αυστρία επίσης παρατηρήθηκε αύξηση κατά 15% στη χρήση των μέσων πληρωμής χωρίς καταβολή μετρητών.

Τα στοιχεία αυτά καταγράφουν τις πρόσφατες τάσεις που παρατηρήθηκαν το 2002, αλλά είναι αδύνατο να μετρηθεί επακριβώς η άμεση επίπτωση του ευρώ στην εξέλιξη αυτή. Δεν πρέπει να αγνοείται ότι η επιλογή ενός μέσου πληρωμής επηρεάζεται από πολυάριθμους άλλους παράγοντες, όπως οι διαφημιστικές εκστρατείες των συστημάτων πληρωμής χωρίς μετρητά ή η αύξηση στην αγορά σύγχρονων αυτόματων μηχανημάτων διανομής που δέχονται πιστωτικές κάρτες, χρεωστικές κάρτες ή τα ηλεκτρονικά πορτοφόλια. Επιπλέον, δεδομένου ότι από τα τέλη του 2001 έχει καταργηθεί ο μηχανισμός εγγύησης του συστήματος Eurocheque και ότι ορισμένα κράτη μέλη έπαυσαν πλήρως να εκδίδουν επιταγές για τους πελάτες τους, η χρησιμοποίηση επιταγών στη ζώνη ευρώ είναι πλέον αμελητέα στις περισσότερες χώρες. Πρέπει τέλος να σημειωθεί ότι αυτή η τάση για συχνότερη χρήση των μέσων πληρωμής χωρίς καταβολή μετρητών είχε ήδη παρατηρηθεί πριν από την εισαγωγή του ευρώ.

6.1.2. Αναλήψεις μετρητών από τα ATM

Τα στοιχεία για τις αναλήψεις μετρητών δείχνουν ότι το μέσο ποσό αυτών των αναλήψεων αυξήθηκε σε πολλές χώρες. Στη Γερμανία, παραδείγματος χάρη, το ποσό των αναλήψεων με πιστωτικές ή χρεωστικές κάρτες από το δίκτυο Maestro αυξήθηκε κατά μέσο όρο κατά 12,4%. Οι ιταλικές τράπεζες παρατήρησαν επίσης μια αύξηση του μέσου ποσού των αναλήψεων, της τάξης του 10-20%. Μια μεγάλη βελγική τράπεζα ανέφερε αύξηση της τάξης του 9%. Στοιχεία από τη Γαλλία, την Αυστρία και τις Κάτω Χώρες φανερώνουν επίσης μια ελαφρά άνοδο. Η εξέλιξη αυτή, η οποία αναμφίβολα δεν είναι ίδια σε ολόκληρη την ευρωζώνη, θα μπορούσε να αποδοθεί στις επιπτώσεις από τη στρογγυλοποίηση και ιδίως από το γεγονός ότι τα νέα χαρτονομίσματα ευρώ που διαθέτουν τα ATM δεν έχουν τις ίδιες ονομαστικές αξίες με τα παλαιά εθνικά χαρτονομίσματα. Εάν, π.χ., το σύννηθες ποσό μιας ανάληψης στην Αυστρία ήταν 1.000 ATS (72,67 EUR) σήμερα θα είναι 50 ή 100 EUR (δηλαδή 688,02 ATS ή 1.376,03 ATS). Στο παράδειγμα αυτό, η προσαρμογή σε ένα στρογγυλό αριθμό ευρώ αρκεί για να μειωθεί κατά 31,2% ή, αντίθετα, να αυξηθεί κατά 37,6% το ποσό της ανάληψης.

Όσον αφορά τις αναλήψεις που πραγματοποιούνται από τα ATM στο εξωτερικό, η κατάσταση είναι διαφορετική. Μια ελαφρά αύξηση σημειώθηκε στη Γερμανία και στο Βέλγιο, ενώ από τα στοιχεία της Mastercard Europe¹¹ προκύπτει ότι σημειώθηκε μείωση των αναλήψεων αυτών. Σύμφωνα με τις κρατικές αυστριακές τράπεζες, οι αναλήψεις που πραγματοποιούν αλλοδαποί στην Αυστρία μειώθηκε κατά 30%, ενώ η συμπεριφορά των Αυστριακών στο εξωτερικό δεν μεταβλήθηκε. Ωστόσο, η αντίθετη αυτή εικόνα δεν εκπλήσσει καθόλου, καθότι η νομισματική ένωση παρέχει στους πολίτες τη δυνατότητα να ταξιδεύουν στο εξωτερικό έχοντας μαζί τους μετρητά, ενώ το κίνητρο του καταναλωτή για πραγματοποίηση περισσότερων αναλήψεων στη χώρα κατοικίας του ή στο εξωτερικό εξαρτάται από το ύψος των εξόδων που εισπράττουν οι τράπεζες. Υπάρχουν επομένως

⁹ Πληρωμές μέσω Bancontact/MisterCash.

¹⁰ Πληρωμές μέσω Proton.

¹¹ Πληρωμές με τη Mastercard και τις χρεωστικές κάρτες Maestro.

κίνητρα τόσο για αύξηση όσο και για μείωση των διασυνοριακών αναλήψεων και δεν αποκλείεται να υπάρξει εξισορρόπηση μεταξύ των δύο αυτών φαινομένων. Επιπλέον, σύμφωνα με κανονισμό της ΕΕ για τις διασυνοριακές πληρωμές που τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουλίου 2002, στις διασυνοριακές αναλήψεις πρέπει να καταλογίζονται τα ίδια έξοδα με εκείνα που εισπράττονται για τις εθνικές αναλήψεις· στη ζώνη ευρώ, τα έξοδα αυτά ανέρχονταν σε 4 ευρώ κατά μέσο όρο πριν από την 1η Ιουλίου. Για τους πελάτες εκείνους στους οποίους δεν καταλογίζονται έξοδα για τα ποσά που αποσύρουν στη χώρα κατοικίας τους, η εξέλιξη αυτή αποτελεί ένα επιπλέον κίνητρο για ανάληψη χρημάτων στο εξωτερικό. Αντίθετα, εκείνοι οι οποίοι καταβάλλουν ήδη έξοδα στη χώρα τους, π.χ. όταν χρησιμοποιούν τα ΑΤΜ άλλων τραπεζών, θα πρέπει να καταβάλλουν το ίδιο ποσό και για τις αναλήψεις τους στο εξωτερικό. Επομένως, είναι πολύ πιθανό οι πελάτες αυτοί να μην αυξήσουν τις αναλήψεις τους στο εξωτερικό. Στο παρόν στάδιο, δεν είναι ακόμη δυνατό να εκτιμηθεί εάν αυτό το ειδικό μέτρο επέφερε αύξηση των διασυνοριακών αναλήψεων.

6.1.3. Διπλή αναγραφή των ποσών

Για να διευκολυνθεί η μετάβαση στο ευρώ, ο τραπεζικός τομέας υιοθέτησε τη διπλή αναγραφή των ποσών, ιδίως στα αποσπάσματα λογαριασμών. Πολλές τράπεζες, για να διευκολύνουν τους πελάτες τους, συνέχισαν να εφαρμόζουν τη διπλή αναγραφή το 2002 ενώ ορισμένες από αυτές προτίθενται μάλιστα να συνεχίσουν την πρακτική αυτή και το 2003. Ορισμένες τράπεζες δεν έχουν ακόμη αποφασίσει την ημερομηνία κατά την οποία θα παύσουν να εφαρμόζουν τη διπλή αυτή αναγραφή.

6.2. Ο τομέας του λιανικού εμπορίου

Στις αρχές του έτους αναμενόταν - και πράγματι επιβεβαιώθηκε - μια αύξηση των πληρωμών σε μετρητά που προήλθε από την ανυπομονησία των καταναλωτών να χρησιμοποιήσουν τα νέα τους κέρματα και χαρτονομίσματα και να "ξοδέψουν" τα μετρητά που διέθεταν σε εθνικό νόμισμα. Στη συνέχεια η κατάσταση άλλαξε και οι λιανοπωλητές παρατηρούν πλέον αύξηση των άλλων μέσων πληρωμής.

Η διπλή αναγραφή των τιμών διευκόλυνε πολύ τους καταναλωτές κατά το στάδιο της μετάβασης, τόσο πριν όσο και μετά από την περίοδο της διπλής κυκλοφορίας. Γενικά, επρόκειτο να εφαρμοστεί μέχρι το δεύτερο τρίμηνο του 2002, αλλά στη συνέχεια αποδείχθηκε ότι πολλοί καταναλωτές επιθυμούσαν να συνεχιστεί η διπλή αυτή αναγραφή. Έτσι, πολλοί λιανοπωλητές αποφάσισαν να τη διατηρήσουν καθ' όλη τη διάρκεια του 2002· ορισμένοι θεωρούν ότι η πρακτική αυτή επηρεάζει τον ανταγωνισμό στον τομέα του λιανικού εμπορίου. Ορισμένοι επίσης λιανοπωλητές δηλώνουν ότι δεν έχουν ακόμη αποφασίσει την ημερομηνία κατά την οποία θα παύσουν να εφαρμόζουν τη διπλή αναγραφή και ότι προτίθενται να τη συνεχίσουν το 2003, τουλάχιστον για τα συνολικά ποσά των τιμολογίων και των ταμιακών αποδείξεων (βλέπε επίσης τμήμα 4.3).

6.3. Ο τομέας των χρηματοποστολών

Οι εταιρείες χρηματοποστολών συνέβαλαν ουσιαστικά στην απρόσκοπτη εισαγωγή των κερμάτων και χαρτονομισμάτων ευρώ. Τα κέντρα διαχείρισης μετρητών (cash centres), στα οποία έχει ανατεθεί η καταμέτρηση και η διαλογή των μετρητών, αντιμετώπισαν ιδιαίτερα υψηλό φόρτο εργασίας για αρκετούς μήνες, ιδίως λόγω της μαζικής επιστροφής-συγκέντρωσης των παλαιών χαρτονομισμάτων και κερμάτων. Το γεγονός ότι όλες οι χώρες της ζώνης ευρώ μοιράζονται πλέον το ίδιο νόμισμα καθιστά ακόμη πιο προφανείς τις δυσκολίες μεταφοράς κεφαλαίων από τη μία χώρα στην άλλη. Η οργάνωση τέτοιου είδους μεταφορών είναι πρακτικά αδύνατη διότι οι κανόνες που διέπουν τη μεταφορά κεφαλαίων

δεν έχουν ακόμη εναρμονιστεί και επομένως παρουσιάζουν μεγάλες διαφορές μεταξύ των χωρών της ευρωζώνης.

6.4. Μηχανήματα αυτόματης πώλησης

Ο τομέας της αυτόματης διανομής προσπάθησε να προσαρμόσει τα μηχανήματα αυτόματης πώλησης το συντομότερο δυνατό προκειμένου να αποφύγει τις απώλειες εσόδων. Ορισμένες εταιρείες του κλάδου σημείωσαν ωστόσο προσωρινή μείωση του κύκλου εργασιών τους στην αρχή του έτους, ο οποίος έφτασε έως και το 20%¹².

Τα μηχανήματα που λειτουργούν με κέρματα ή χαρτονομίσματα, και τα οποία απαρτίζουν την τεράστια πλειονότητα του συνόλου των αυτόματων μηχανημάτων (85-95% σε ορισμένες χώρες), είναι επίσης εκείνα που θέτουν τα μεγαλύτερα προβλήματα προσαρμογής σε σύγκριση με τα μηχανήματα που λειτουργούν με κάρτες ή ειδικά κέρματα, τα οποία αρκεί να αναπρογραμματιστούν και να εμφανίζουν τις τιμές σε ευρώ. Πολλές εταιρείες εκμετάλλευσης αυτόματων μηχανημάτων αξιοποίησαν την ευκαιρία που παρουσιάστηκε με την εισαγωγή του φυσικού ευρώ για να αντικαταστήσουν τα συστήματα αναγνώρισης των συσκευών τους. Παραδείγματος χάρη, στη Γαλλία και στη Γερμανία ανανεώθηκε το 90% και το 70% αυτών των συστημάτων αντίστοιχα, γεγονός που περιορίζει τις απαραίτητες προσαρμογές στα λίγα εναπομείναντα παλαιά συστήματα. Στην Ιρλανδία το ποσοστό αντικατάστασης είναι 50% και στην Ιταλία 25%. Η αντικατάσταση των παλαιών συστημάτων αναγνώρισης μπορεί να θεωρηθεί επένδυση καθότι αυξάνει την αξιοπιστία των μηχανημάτων στην ακριβή αναγνώριση των χαρτονομισμάτων και κερμάτων (ιδίως τα νέα χαρακτηριστικά ασφαλείας τους) και παρεμποδίζει έτσι την απάτη. Πρέπει ωστόσο να σημειωθεί ότι πρόκειται για σχετικά δαπανηρή επένδυση η οποία κυμαίνεται μεταξύ 375 και 600 ευρώ ανά μηχανήμα. Το κόστος για τα μηχανήματα που δέχονται πληρωμές χωρίς καταβολή μετρητών είναι χαμηλότερο (400 ευρώ κατά μέσο όρο).

Σε εκείνα τα κράτη μέλη (Βέλγιο, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες) όπου χρησιμοποιείται ευρέως ένα σύστημα ηλεκτρονικού πορτοφολιού, πολλά αυτόματα μηχανήματα πώλησης που δέχονταν πριν κέρματα προσαρμόστηκαν στο σύστημα ηλεκτρονικού πορτοφολιού. Η ταχεία μετατροπή των μηχανημάτων αυτών, ιδίως των παρκόμετρων, προκάλεσε πολυάριθμα προβλήματα στους πολίτες και στους τουρίστες, οι οποίοι συνήθως δεν διαθέτουν την απαραίτητη εγχώρια κάρτα.

Ο τομέας της αυτόματης διανομής δεν διαπίστωσε έλλειψη κανενός κέρματος σε ευρώ και κρίνει την ποιότητα των κερμάτων αυτών ιδιαίτερα ικανοποιητική. Αυτό επιβεβαιώνει ότι τα εν λόγω κέρματα, ανεξάρτητα από τη χώρα προέλευσής τους, ικανοποιούν τις αυστηρές προδιαγραφές των σύγχρονων συστημάτων αναγνώρισης με τα οποία είναι πλέον εξοπλισμένα τα αυτόματα μηχανήματα πώλησης. Τα περισσότερα αυτόματα μηχανήματα δέχονται όλα τα κέρματα πλην εκείνων του 1 και των 2 λεπτών. Γενικά, οι αναγραφόμενες στα μηχανήματα τιμές αποτελούν πολλαπλάσια των 5 λεπτών. Η εικόνα είναι διαφορετική όσον αφορά τις αλλαγές τιμών λόγω εισαγωγής του ευρώ. Επειδή, όπως προαναφέρθηκε, οι καθοριζόμενες τιμές αποτελούν πολλαπλάσια των 5 λεπτών χρειάστηκε οι τιμές να προσαρμοστούν άλλοτε προς τα επάνω και άλλοτε προς τα κάτω.

¹² Όλα τα αναφερόμενα στο σημείο αυτό στοιχεία προέρχονται από έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε 5 χώρες της ζώνης ευρώ (Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ιρλανδία και Κάτω Χώρες), οι οποίες καλύπτουν το 80% της αγοράς μηχανημάτων αυτόματης πώλησης.

7. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΕΥΡΩ ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ

Στο τμήμα αυτό εξετάζεται ο βαθμός στον οποίο τα χαρτονομίσματα και τα κέρματα ευρώ είναι διαδεδομένα και χρησιμοποιούνται εκτός της ευρωζώνης. Φαίνεται ότι η χρήση του ευρώ αυξάνει, ιδίως στις ευρωπαϊκές χώρες που δεν ανήκουν στη ζώνη ευρώ. Σε άλλες ηπείρους, η χρήση του ενιαίου νομίσματος περιορίζεται κυρίως στις τουριστικές περιοχές.

Η συμπεριφορά των Ευρωπαίων τουριστών παίζει επίσης ουσιαστικό ρόλο. Παραδείγματος χάρη, σύμφωνα με την τελευταία έρευνα του Ευρωβαρόμετρου το 53% των πολιτών της ζώνης ευρώ που ταξίδεψε εκτός της ευρωζώνης είχε μαζί του μετρητά σε ευρώ, ενώ μόνο το 16% εφοδιάστηκε με δολάρια ΗΠΑ.

7.1. Η κατάσταση στα τρία κράτη μέλη που δεν συμμετέχουν στη ζώνη ευρώ

Οι χώρες του λεγόμενου "προθαλάμου" παρακολούθησαν με ιδιαίτερο ενδιαφέρον την εισαγωγή των κερμάτων και χαρτονομισμάτων ευρώ. Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε τον Σεπτέμβριο 2002 στις τρεις αυτές χώρες, η πλειονότητα των πολιτών δήλωνε ότι ήταν καλά ή πολύ καλά πληροφορημένοι για το ευρώ (68% στη Δανία, 56% στη Σουηδία και 53% στο Ηνωμένο Βασίλειο). Το μεγαλύτερο μέρος των ερωτηθέντων δήλωσε ότι κατείχε ήδη χαρτονομίσματα ή κέρματα σε ευρώ (55% στη Δανία, 56% στη Σουηδία και 55% στο Ηνωμένο Βασίλειο), και από τους ερωτηθέντες αυτούς πολλοί ήταν εκείνοι που είχαν ήδη δει στη χώρα τους να πωλούνται προϊόντα με τιμές σε ευρώ (47% στη Δανία, 37% στη Σουηδία και 38% στο Ηνωμένο Βασίλειο). Σε ορισμένες από τις χώρες αυτές η μεγάλη πλειονότητα έχει επίγνωση του γεγονότος ότι το ευρώ θα διευκόλυνε πολύ τις συγκρίσεις τιμών μεταξύ των διαφόρων χωρών.

Οι Δανοί καταστηματάρχες φαίνεται να είναι πλήρως διατεθειμένοι να δεχθούν τις πληρωμές με μετρητά σε ευρώ¹³. Τον Σεπτέμβριο 2002, το 83% από τους καταστηματάρχες αυτούς ήταν έτοιμοι να δεχθούν το ευρώ από τουρίστες ενώ το 72% ήταν διατεθειμένοι να το δεχθούν και από συμπατριώτες τους· μεταξύ των εμπόρων που δέχονταν το ευρώ, το 15% ενημέρωνε σχετικά την πελατεία του με τα κατάλληλα μέσα ενώ το 35% εμφάνιζε το ισοδύναμο σε ευρώ δίπλα στο ποσό των αγορών σε δανικές κορώνες. Το 13% εφαρμόζει διπλή αναγραφή τιμών για ένα τουλάχιστον μέρος των εμπορευμάτων τους και το 12% επιστρέφει τα ρέστα σε ευρώ.

Πολυάριθμα καταστήματα, ξενοδοχεία και εστιατόρια στη Σουηδία δέχονται πληρωμές με μετρητά σε ευρώ, ακόμη και εκτός των μεγάλων πόλεων και των τουριστικών περιοχών, ενώ προηγουμένως αρνούνταν τις πληρωμές με τα παλαιά εθνικά ευρωπαϊκά νομίσματα. Ωστόσο, οι περισσότεροι δέχονται μόνο τα χαρτονομίσματα και επιστρέφουν τα ρέστα σε σουηδικές κορώνες. Η χρησιμοποίηση του ευρώ είναι πιο διαδεδομένη κατά μήκος των συνόρων με τη Φινλανδία. Η πόλη Hararanda, που βρίσκεται στο βόρειο άκρο της χώρας και κοντά στη φινλανδική πόλη Tornio, αλλά πολύ μακριά από οποιαδήποτε άλλη σουηδική πόλη, βρίσκεται σε μια ιδιαίτερη θέση. Όσον αφορά την τοπική της οικονομία, η μετάβαση στο ευρώ έχει ήδη πραγματοποιηθεί. Το ενιαίο νόμισμα χρησιμοποιείται ευρέως ως μέσο πληρωμής και όλες οι τιμές αναγράφονται σε ευρώ. Ακόμη και ο προϋπολογισμός της πόλης για το 2002 καταρτίστηκε ήδη σε ευρώ και σε σουηδικές κορώνες. Η ομοσπονδία Σουηδών εμπόρων πραγματοποιεί ευρείες εκστρατείες προώθησης για την αποδοχή του ευρώ από τα καταστήματα και για τον σκοπό αυτό διανέμει αυτοκόλλητο όπου αναγράφεται η φράση

¹³ Τα αναφερόμενα στην παράγραφο αυτή στοιχεία προέρχονται από έρευνα της Ένωσης "Danish Commerce & Services".

"Δεκτές πληρωμές σε ευρώ". Πρόσφατα αποφασίστηκε να οργανωθεί δημοψήφισμα στις 14 Σεπτεμβρίου 2003 σχετικά με την εισαγωγή του ευρώ στη Σουηδία.

Το ευρώ είναι επίσης αποδεκτό για πληρωμές και στο Ηνωμένο Βασίλειο, ιδίως στο Λονδίνο και στις τουριστικές περιοχές. Τα ρέστα επιστρέφονται συνήθως σε λίρες στερλίνες. Περιστασιακά οι τιμές αναγράφονται και σε ευρώ. Το 74% των βρετανών δηλώνει ότι οι συγκρίσεις τιμών μεταξύ χωρών έγιναν ευκολότερες με το ενιαίο νόμισμα. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, το 83% των πολιτών θεωρεί ιστορικό γεγονός την εισαγωγή του ευρώ στις δώδεκα χώρες της ευρωζώνης.

7.2. Η κατάσταση στις χώρες προσχώρησης

Η εισαγωγή του ευρώ σε φυσική μορφή είχε ορισμένη επίπτωση και στις χώρες προσχώρησης. Στις χώρες αυτές οι οποίες είναι όμορες της ζώνης ευρώ, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ασχολήθηκαν ιδιαίτερα με το ευρωπαϊκό νόμισμα. Η κοινή γνώμη είναι γενικώς ιδιαίτερα δεκτική, κυρίως διότι οι χώρες αυτές σχεδιάζουν επίσης να εισέλθουν κάποια στιγμή στη ζώνη ευρώ μετά την προσχώρησή τους στη ΕΕ.

Στις τράπεζες όλων των υποψηφίων χωρών οι ενδιαφερόμενοι μπορούν εύκολα να προμηθευτούν ευρώ και να τα ανταλλάξουν με εθνικό νόμισμα· στις περισσότερες από τις χώρες αυτές τα καταστήματα, τα ξενοδοχεία και τα εστιατόρια δέχονται το ευρωπαϊκό νόμισμα χωρίς κατ' ανάγκη πρόσθετη επιβάρυνση. Στις τουριστικές περιοχές οι τιμές αναγράφονται σε ευρώ και σε εθνικό νόμισμα. Το ευρώ χρησιμοποιείται περισσότερο στη Βουλγαρία και στην Τουρκία, σε σημείο που μπορεί ουσιαστικά να θεωρηθεί ως παράλληλο νόμισμα μαζί με το δολάριο ΗΠΑ.

7.3. Το ευρώ στον κόσμο¹⁴

7.3.1. Η κατάσταση σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες

Η Κοινότητα συνήψε νομισματικές συμφωνίες με το Μονακό, τον Άγιο Μαρίνο και το Βατικανό στις οποίες ορίζεται ότι το ευρώ είναι το εθνικό νόμισμα αυτών των τριών χωρών και ότι αποτελεί νόμιμο χρήμα. Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτών των συμφωνιών, οι εν λόγω χώρες μπορούν να εκδώσουν ορισμένη ποσότητα κερμάτων σε ευρώ, τα οποία αποτελούν νόμιμο χρήμα σε όλη την ευρωζώνη. Αντίθετα, δεν επιτρέπεται οι χώρες αυτές να εκδώσουν χαρτονομίσματα, σε ευρώ (ή σε άλλο νόμισμα). Στην Ανδόρα, το ευρώ αντικατέστησε το γαλλικό φράγκο και την ισπανική πεσέτα που κυκλοφορούσαν προηγουμένως εκ παραλλήλου, δεδομένου ότι η χώρα αυτή δεν έχει δικό της εθνικό νόμισμα.

Το ευρώ χρησιμοποιείται επίσης στο Κοσσυφοπέδιο και στο Μαυροβούνιο, τα οποία αμφότερα αποτελούν τμήμα της Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας. Στο Κοσσυφοπέδιο, το οποίο βρίσκεται υπό τη διοίκηση των Ηνωμένων Εθνών, η κατοχή και η χρήση ξένου συναλλάγματος νομιμοποιήθηκε τον Σεπτέμβριο 1999. Πριν από το 2002, η οικονομία της περιοχής βασιζόταν σε μεγάλο βαθμό στις πληρωμές με μετρητά, δηλαδή ουσιαστικά με γερμανικά μάρκα. Στις αρχές του 2002, η αρμόδια αρχή για τις τράπεζες και τις πληρωμές στο Κοσσυφοπέδιο (BPK) εισήγαγε στην επαρχία 413,3 εκατ. ευρώ σε χαρτονομίσματα και 5,5 εκατ. ευρώ σε κέρματα προκειμένου να διευκολυνθούν οι συναλλαγές, ενώ οι ιδιωτικές τράπεζες εισήγαγαν από την πλευρά τους 142 εκατ. ευρώ επιπλέον. Η BPK κατέβαλε επίσης

¹⁴ Τα στοιχεία του παρόντος τμήματος προέρχονται από ερωτηματολόγιο που απεστάλη στις αντιπροσωπείες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο εξωτερικό και αφορά τον ρόλο και την αποδοχή του νέου νομίσματος στις χώρες εκτός της ζώνης ευρώ.

ιδιαίτερες προσπάθειες για να διευκολύνει την υιοθέτηση του ευρώ στους σερβικούς θυλάκους του Κοσσυφοπεδίου, όπου το γιουγκοσλαβικό δηνάριο εξακολουθεί να χρησιμοποιείται ως μέσο πληρωμής. Μία από τις θετικές επιπτώσεις της μετάβασης στο ευρώ ήταν η ενίσχυση του τραπεζικού συστήματος, καθώς πολυάριθμοι πολίτες κατέθεσαν τα χρήματά τους σε τραπεζικούς λογαριασμούς κατά τη διάρκεια της περιόδου μετάβασης. Στο Μαυροβούνιο, το ευρώ αντικατέστησε επίσης το γερμανικό μάρκο το οποίο είχε υιοθετηθεί ως μέσο πληρωμών το 1999· αλλά, σε αντίθεση με το Κοσσυφοπέδιο, το ευρώ στο Μαυροβούνιο αποτελεί νόμιμο χρήμα.

Στην υπόλοιπη Ευρώπη, το ευρώ απέκτησε μεγαλύτερη σημασία από εκείνη που είχε πριν το γερμανικό μάρκο το οποίο και υποκατέστησε ως μέσο πληρωμών. Στις χώρες αυτές οι ενδιαφερόμενοι μπορούν εύκολα να προμηθευτούν μετρητά σε ευρώ και να τα ανταλλάξουν σε εθνικό νόμισμα. Γενικά τα καταστήματα, τα ξενοδοχεία, τα εστιατόρια και άλλα καταστήματα δέχονται τις πληρωμές σε ευρώ και χωρίς απαραίτητα να ζητούν την καταβολή σημαντικού συμπληρωματικού ποσού. Σε πολυάριθμες χώρες, και ιδίως στα Βαλκάνια και στην Ανατολική Ευρώπη, το ευρώ και το δολάριο χρησιμοποιούνται ευρέως στις συναλλαγές και μπορούν να θεωρηθούν παράλληλα νομίσματα. Έτσι, στις χώρες αυτές και ιδίως στις τουριστικές τους περιοχές, δεν είναι σπάνιες οι περιπτώσεις που οι τιμές αναγράφονται και σε ευρώ.

7.3.2. *Αφρική*

Λόγω των στενών ιστορικών δεσμών της ηπείρου αυτής με ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες, το ευρώ καταλαμβάνει σημαντική θέση ως νόμισμα διεθνών συναλλαγών σε ορισμένες χώρες της Αφρικής, ιδίως στις χώρες όπου το εθνικό νόμισμα έχει προσδεθεί στο ευρώ μέσω καθεστώτος σταθερής συναλλαγματικής ισοτιμίας. Αυτό ισχύει για όλες τις χώρες της ζώνης CFA, δηλαδή τις χώρες της Οικονομικής και Νομισματικής Κοινότητας της Κεντρικής Αφρικής (CEMAC) και της Δυτικοαφρικανικής Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (WAEMU) καθώς και για το Πράσινο Ακρωτήριο. Το κοινό στις χώρες αυτές δείχνει πολύ μεγαλύτερο ενδιαφέρον από τις άλλες χώρες για οτιδήποτε αφορά το ευρωπαϊκό νόμισμα.

Γενικά, η μετάβαση στο ευρώ είχε περιορισμένη επίπτωση στην Αφρική. Η προμήθεια μετρητών σε ευρώ δεν είναι εύκολη ούτε επίσης και η ανταλλαγή τους σε εθνικό νόμισμα, κυρίως διότι ορισμένες από τις χώρες αυτές έχουν επιβάλει περιορισμούς στις πράξεις συναλλάγματος. Γενικά το ευρώ συναντάται στις μεγάλες τράπεζες και στα αεροδρόμια, και λιγότερο εύκολα από ό,τι το δολάριο. Στις περισσότερες ωστόσο χώρες είναι δυνατή η πληρωμή σε ευρώ. Η διπλή αναγραφή τιμών εφαρμόζεται μόνο στις τουριστικές περιοχές ορισμένων χωρών, όπως το Καμερούν και η Αίγυπτος.

Ως υπερπόντιο γαλλικό διαμέρισμα, το νησί Reunion που βρίσκεται στον Ινδικό Ωκεανό, εισήγαγε το ευρώ ως επίσημο νόμισμα. Το γαλλικό νησί Mayotte που βρίσκεται στον Ινδικό Ωκεανό και αποτελεί «εδαφική κοινότητα» εισήγαγε επίσης το ευρώ επισήμως καθότι προηγουμένως χρησιμοποιούσε το γαλλικό φράγκο.

7.3.3. Αμερική

Το δολάριο καταλαμβάνει δεσπόζουσα θέση σε ολόκληρη την αμερικανική ήπειρο και η έλευση του ευρώ σε φυσική μορφή δεν επέφερε καμία αλλαγή από αυτή την άποψη. Στις περισσότερες μάλιστα χώρες είναι δύσκολη η ανταλλαγή ευρώ με τοπικό νόμισμα ή η αγορά ευρώ από τις τράπεζες. Έτσι, οι πληρωμές με ευρώ σπάνια γίνονται αποδεκτές στα ξενοδοχεία ή στα εστιατόρια. Εξάιρεση αποτελούν η Δομινικανική Δημοκρατία, η Κούβα και το Σουρινάμ, πρώην ολλανδική αποικία, όπου οι πληρωμές είναι συνήθως αποδεκτές μέσω κάποιας επιβάρυνσης, και όπου οι τιμές αναγράφονται επίσης σε ευρώ στις τουριστικές περιοχές. Η ιδιαίτερη αυτή κατάσταση του Σουρινάμ μπορεί επίσης να εξηγηθεί από το γεγονός ότι η γειτονική Γουιάνα, ως γαλλικό διαμέρισμα, χρησιμοποιεί μόνο το ευρώ. Αυτό συμβαίνει και σε όλα τα υπερπόντια γαλλικά διαμερίσματα που γεωγραφικά αποτελούν τμήμα του Αρχιπελάγους της Καραϊβικής, και συγκεκριμένα στη Γουαδελούπη και στη Μαρτινίκα. Το ευρώ εισήγαγε επίσης η γαλλική "εδαφική κοινότητα" St. Pierre-et-Miquelon (πρόκειται για αρχιπέλαγος στον Βόρειο Ατλαντικό ανοιχτά των καναδικών ακτών).

7.3.4. Ασία και Ωκεανία

Στη Μέση Ανατολή η επίπτωση από την εισαγωγή του ευρώ ήταν ιδιαίτερα περιορισμένη. Ανάλογα με τη χώρα, είναι σχετικά εύκολη η εξεύρεση μετρητών σε ευρώ και η ανταλλαγή τους σε τοπικό νόμισμα. Το ευρωπαϊκό νόμισμα είναι αποδεκτό στα καταστήματα, στα ξενοδοχεία και στα εστιατόρια ορισμένων χωρών. Η χρησιμοποίησή του είναι κάπως πιο διαδεδομένη στο Ισραήλ όπου, παρότι αυτό δεν επιτρέπεται επισήμως, το ευρώ είναι αποδεκτό στις κυριότερες τουριστικές ζώνες μέσω μιας μικρής επιβάρυνσης.

Στην υπόλοιπη Ασία, η εισαγωγή του ευρωπαϊκού νομίσματος είχε μεγαλύτερη επίπτωση στις περισσότερες χώρες. Στη μεγάλη πλειονότητα αυτών των χωρών, ο ενδιαφερόμενος μπορεί να προμηθευτεί μετρητά σε ευρώ και να τα ανταλλάξει σε τοπικό νόμισμα, στο πλαίσιο πάντοτε των επιβαλλόμενων από τη νομοθεσία συναλλαγματικών περιορισμών. Σε ορισμένες χώρες, όπως η Ταϊλάνδη, η Νότια Κορέα και το Λάος, το ευρώ είναι ευρέως αποδεκτό στα καταστήματα, στα εστιατόρια και στα ξενοδοχεία μέσω μιας μικρής επιβάρυνσης. Η διπλή αναγραφή των τιμών, παρότι σπάνια, απαντάται σε ορισμένες περιοχές, π.χ., στην Ταϊλάνδη και στις Φιλιππίνες και ιδίως στις τουριστικές ζώνες. Όταν χρησιμοποιείται ευρέως άλλο νόμισμα για τις πληρωμές, εκτός του εθνικού νομίσματος, τότε πρόκειται γενικά για το δολάριο ή το νόμισμα γειτονικής χώρας. Επιπλέον, η σαφής κυριαρχία του δολαρίου στην Ασία εξηγεί τον περιορισμένο ρόλο του ευρώ ως νομίσματος διεθνών συναλλαγών στις χώρες αυτές. Ωστόσο, το ευρώ προσελκύει σε κάποιο βαθμό την προσοχή και το ενδιαφέρον των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Στην Ιαπωνία ιδίως, η εξέλιξη της συναλλαγματικής ισοτιμίας του ευρώ παρακολουθείται με ιδιαίτερη προσοχή.

Σε ολόκληρη την Ωκεανία, τα μετρητά σε ευρώ μπορούν εύκολα να ανταλλαγούν με μετρητά σε τοπικό νόμισμα. Γενικά, κανένα ξένο νόμισμα δεν κυκλοφορεί παράλληλα με το εγχώριο νόμισμα ως μέσο πληρωμών, ενώ στα καταστήματα, στα ξενοδοχεία και στα εστιατόρια δεν είναι δυνατές οι πληρωμές σε ευρώ. Η κατάσταση είναι κάπως διαφορετική στα υπερπόντια γαλλικά εδάφη, όπως η Νέα Καληδονία και η Γαλλική Πολυνησία. Δεδομένου ότι τα εδάφη αυτά χρησιμοποιούν το φράγκο CFP, για το οποίο έχει καθοριστεί σταθερή ισοτιμία έναντι του ευρώ, ενδιαφέρονται όπως είναι φυσικό για το ευρωπαϊκό νόμισμα το οποίο είναι συνήθως αποδεκτό στα ξενοδοχεία, στα εστιατόρια και στα καταστήματα. Οι Αυστραλοί και οι Νεοζηλανδοί διάκεινται γενικώς ευνοϊκά απέναντι στο ευρώ το οποίο θεωρούν ως μια εναλλακτική λύση έναντι του αμερικανικού δολαρίου στις διεθνείς αγορές και ως ένα μέσο για να μειωθεί η εξάρτηση της χώρας τους από το αμερικανικό νόμισμα.